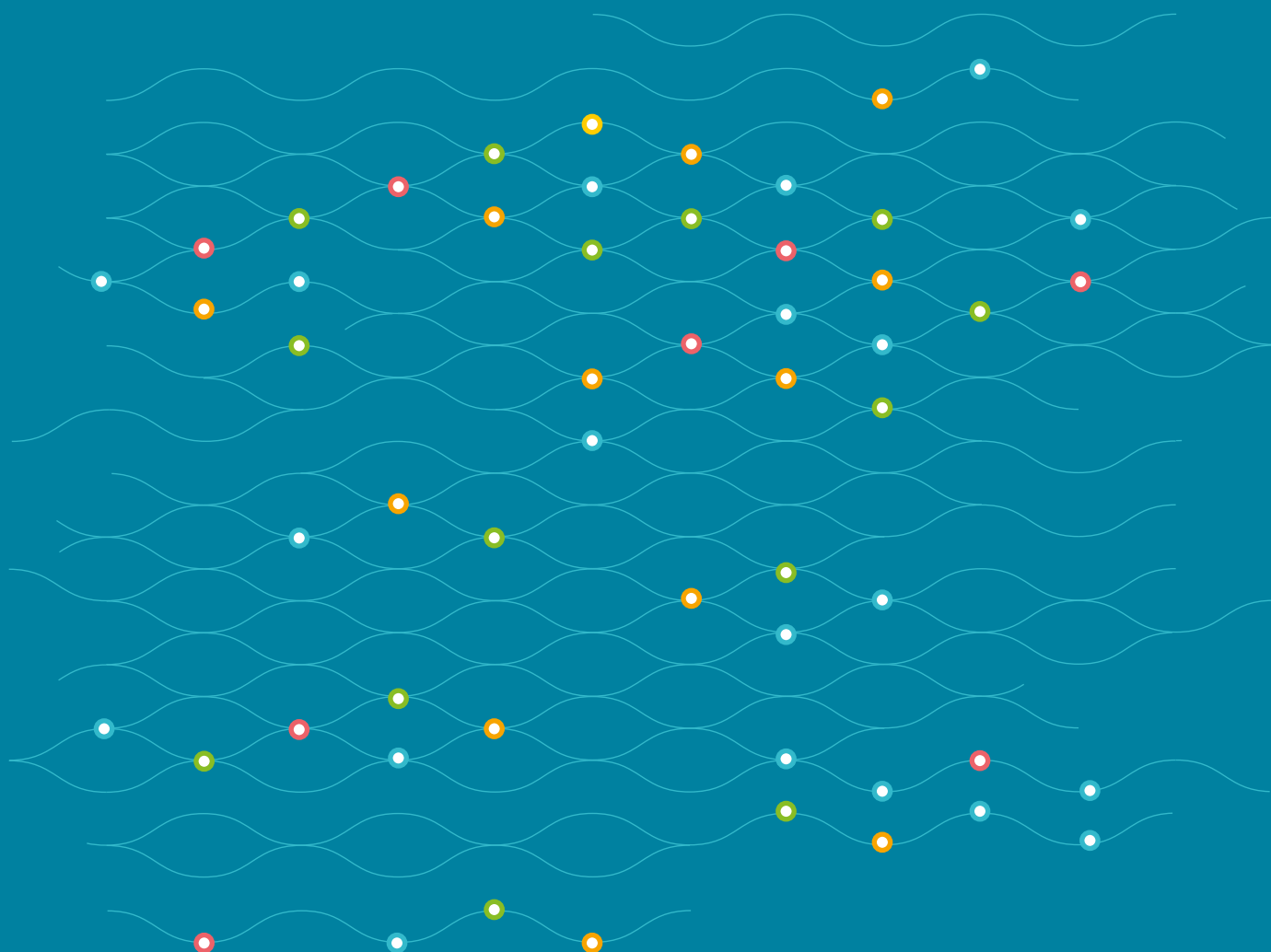

ELS CASALS D'ESTIU: **UNA OPORTUNITAT 360**

Guia per a la implementació municipal

Pere Soler
Edgar Iglesias
Narcís Turon
Cristina Casas

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	2
ELS CASALS D'ESTIU EN LA POLÍTICA PÚBLICA MUNICIPAL	4
UNA PROPOSTA 360 PER ALS CASALS D'ESTIU	6
El dret al lleure educatiu	6
ÀMBITS PER A LA IMPLEMENTACIÓ DE CASALS D'ESTIU 360	9
La governança en la política pública de lleure educatiu	10
Treball en xarxa	11
L'equitat en el lleure educatiu	13
La qualitat en el lleure educatiu	15
GUIA PER A LA IMPLEMENTACIÓ	17
Governança	18
Treball en xarxa	29
Equitat	38
Qualitat	46
TEMPORALITZACIÓ DE LA GUIA	55
ÒRGANS I MESURES PER IMPLEMENTAR LA GUIA	62
DOCUMENTS PER APLICAR LA GUIA	64
BIBLIOGRAFIA	68

Liberi. Grup de recerca en Infància, Joventut i Comunitat de la Universitat de Girona

Autors: Pere Soler, Edgar Iglesias, Narcís Turon, Cristina Casas

Suport tècnic: Mireia Esteban, Sandra Borneis.

Coordinació: Núria Duñó

Direcció: Fathia Benhammou

Cap de publicacions: Anna Sadurní

Edició: Esfera, SL

Disseny i maquetació: Mercè Montané

Fotografies: Uncle Jun

Amb la col·laboració de:

**Diputació
Barcelona**

© Fundació Jaume Bofill, 2022
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
www.fundaciobofill.cat

www.educacio360.cat

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

INTRODUCCIÓ

El document que teniu a les mans respon a la voluntat clara de contribuir a implantar els casals d'estiu com a servei de política pública municipal i d'educació. Així, el projecte s'emmarca en els plantejaments educatius d'**Educació 360. Educació a temps complet** i, per tant, té com a propòsit connectar agents educatius del municipi i afavorir els aprenentatges de qualitat per al conjunt d'infants i joves. Els casals d'estiu ofereixen una oportunitat excepcional per treballar des d'aquest plantejament. D'alguna manera, substitueixen la centralitat de l'escola com a agent educatiu que ocupa bona part del temps dels infants i joves durant el curs escolar. A l'estiu aquesta centralitat és ocupada pels casals, de manera que per a molts infants i joves és l'espai bàsic de socialització, de lleure, d'aprenentatge i de gaudi.

Aquest document pretén esdevenir un recurs útil, pràctic, orientador i, alhora, engrescador, per tal que els ajuntaments disposin d'un recurs que els ajudi i els serveixi d'orientació en el moment d'implantar els casals d'estiu des d'una lògica d'Educació 360.

El material que us proposem inclou diversos apartats que es poden utilitzar en funció de les necessitats específiques o de la voluntat d'aprofundir en alguns aspectes concrets. Així, la guia està formada per:

 > Una primera part en què hi ha la fonamentació i els arguments que avalen la proposta i l'estructura amb què es treballen els diversos àmbits.

 > La guia pròpiament dita. En aquest cas, cadascun dels àmbits conté: objectius, mesures, temporalització i algunes experiències i recursos d'interès per aprofundir i complementar les pautes proporcionades.

 > Una temporalització general de tota la guia, amb la indicació dels òrgans de govern i dels documents principals que corresponen al desplegament de cadascuna de les mesures.

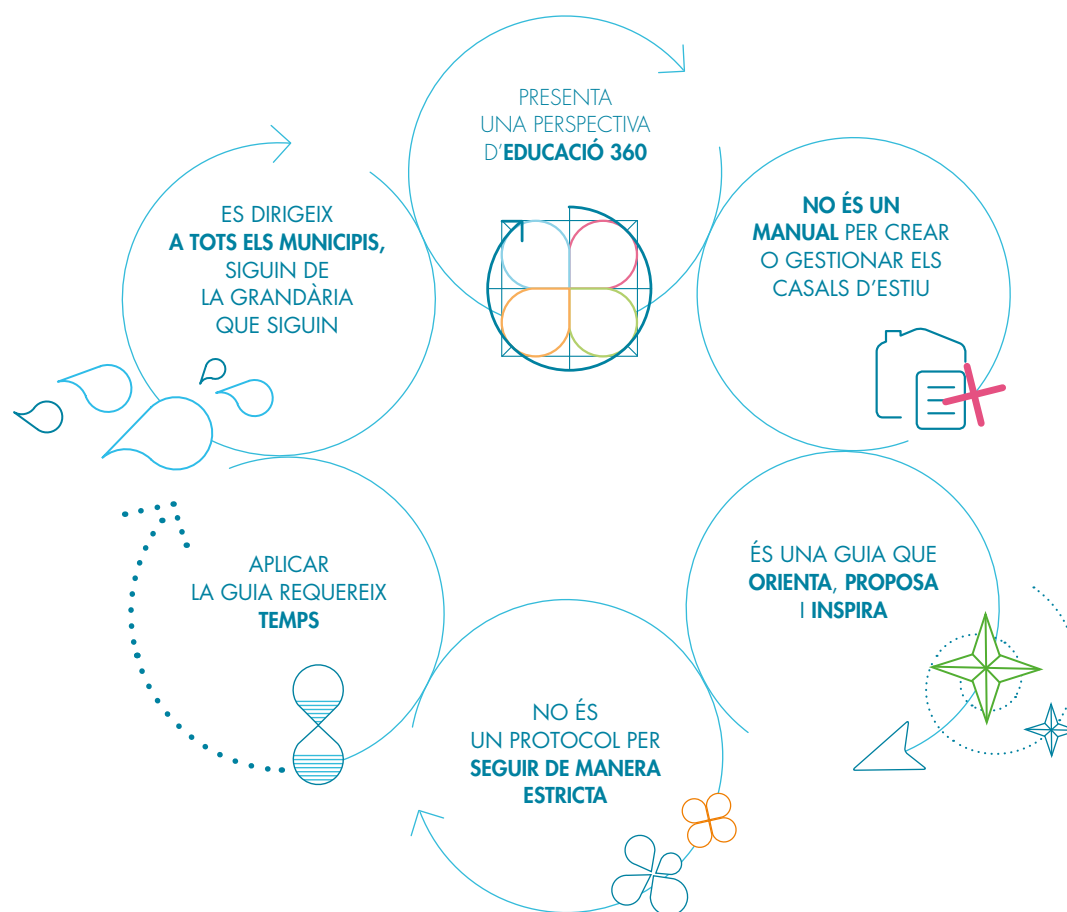
Evidentment, és una proposta orientada a inspirar, a ajudar a concretar i a planificar, i, en tots els casos, requereix l'adaptació a cada realitat municipal concreta.

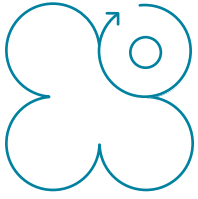

 > Una presentació breu dels òrgans principals vinculats a l'aplicació de les mesures que es proposen.

 > Una presentació breu dels documents principals a què fa referència la guia, amb les mesures més destacades.

El que presentem és una guia que, amb voluntat orientadora, pretén proporcionar indicacions d'utilitat als ajuntaments i acostar-se, així, a un model de casals d'estiu amb l'enfocament de l'Educació 360. No es tracta, per tant, d'un protocol per seguir en sentit estricte. Tampoc no és un manual per crear o gestionar casals d'estiu municipals. És evident que la realitat municipal és molt diversa i que el punt de partida, tant de cada estructura de govern municipal com de la ciutadania corresponent, determina en cada cas l'abast i l'adaptació de la guia. És probable que la lectura que en faci cada municipi sigui diferent i que, en alguns casos, l'acostament a aquest model requereixi dos, tres o quatre anys. En altres casos, és possible que el recorregut sigui més curt. Sigui com sigui, el treball educatiu, de connexió i de qualitat que aquí es presenta de ben segur requerirà un procés més o menys llarg.

La guia està pensada perquè sigui útil per a tots els municipis, independentment de la grandària. Als municipis de grans dimensions la complexitat tècnica i d'organigrama municipal potser exigeix adaptar el contingut de la guia. D'altra banda, els municipis més petits segurament no poden —o no els cal— activar algunes de les mesures o dels òrgans que proposa la guia. Sigui com sigui, tenim el convenciment que, malgrat aquestes adaptacions del tot necessàries, el sentit i l'esperit del que es descriu aquí és igualment d'interès per a tots els municipis, ja que contribueix a proporcionar una oferta de casals d'estiu de qualitat per a tots els infants i adolescents.

ELS CASALS D'ESTIU EN LA **POLÍTICA PÚBLICA** **MUNICIPAL**

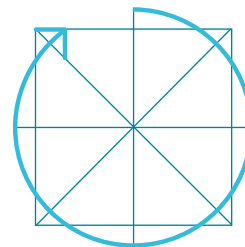
Ja fa més de quaranta anys que l'administració municipal participa en el temps de vacances dels infants i les persones adolescents amb una voluntat educativa i de lleure. La convivència entre l'oferta d'educació en el lleure promoguda per l'administració pública i l'oferta d'educació en el lleure vinculada als moviments i les entitats del tercer sector va ser motiu, durant els anys vuitanta del segle passat, de reticències i debats en certs municipis.

També s'ha posat de manifest que han proliferat polítiques des de diversos àmbits de l'administració (autonòmica i local), no sempre ben coordinats, de manera que en alguns casos s'ha entrat en competència amb la iniciativa social i el que s'ha anomenat educació en el lleure de base comunitària (CASEL, 2010). De la mateixa manera, les iniciatives empresarials en alguns moments han qüestionat, també, la feina que duen a terme certes entitats del tercer sector.

Sigui com sigui, la diversitat d'agents i de promotors d'iniciatives d'educació en el lleure demostra la riquesa d'aquest sector (Rocha-Scarpetta, 2019; Morata *et al.*, 2019); la pluralitat de discursos i teories que pretenen fonamentar, donar sentit o orientar la pràctica de l'educació en el lleure (Trilla, 2012; Batlle, 2007), i la funció cabdal que avui exerceixen les propostes d'educació en el lleure.

Si fem un esforç de síntesi, podem dir que amb les propostes de lleure educatiu:

- > S'aprofundeix en l'educació en valors.
- > S'ofereix un marc democràtic excel·lent de participació i d'aprenentatge de convivència en comunitat, es posa en pràctica la participació social i es construeix una ciutadania activa, crítica, inclusiva i compromesa amb el bé comú.
- > S'afavoreixen processos de cohesió social i es formen líders socials per a la millora col·lectiva.
- > S'afavoreix el desenvolupament de competències i habilitats personals i socials.
- > Es treballa l'educació emocional i l'autonomia personal.
- > S'enforteix la identitat, perquè no tan sols coneixem el que ens envolta, sinó que també coneixem qui som.
- > Es facilita la conciliació de la vida laboral, l'escolar i la familiar.

Els casals d'estiu són una de les propostes amb més tradició i impacte en el lleure educatiu. Amb més de cent vint-i-cinc anys d'història com a modalitat de lleure educatiu (Soler-Masó, 2019), avui tenen un impacte educatiu i transformador inqüestionable pel que aporten a la cohesió social del nostre país. La Generalitat de Catalunya (2020) defineix el casal d'estiu com a:

Activitats educatives que, sigui quina sigui la seva denominació i característiques, els seus continguts i activitats diverses, en horari de matí i/o tarda, generalment de dilluns a divendres, es fan en el mateix entorn on viuen els infants i els adolescents que hi participen. Per tant, és habitual que els participants siguin de la població o barri on es troba el casal. No hi ha allotjament, llevat que hi hagi programada una sortida que duri més d'un dia. Opcionalment, es poden oferir serveis complementaris com la mitja pensió, l'acolliment dels participants, etcètera.

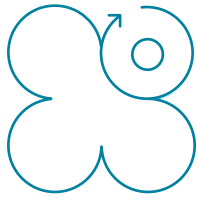
Els casals d'estiu són, també, una de les activitats d'educació en el lleure infantil i juvenil amb més implantació i més en alça al territori català. Amb les dades disponibles, des del 2010 fins al 2020, com a mínim, segons les notificacions presentades a la Generalitat de Catalunya, els casals d'estiu han més que doblat la implantació a Catalunya. En concret, pel que fa al nombre de casals, s'ha registrat un augment del 64,52 %,

mentre que, pel que fa al nombre d'infants i adolescents que hi participen, l'increment ha estat del 61,72 %.

Estem, doncs, davant d'una modalitat de lleure educatiu consolidada, amb expansió, que respon a una necessitat social, educativa i de lleure. La política municipal, per proximitat, no pot quedar al marge d'una necessitat que es fa evident durant els mesos de vacances escolars, quan milers d'infants queden fora de l'escola. Moltes nenes i nens accedeixen a ofertes privades o a iniciatives de base comunitària, però en molts casos aquesta oferta no és suficient o bé hi ha famílies que no en poden assumir el cost.

Aquesta guia respon a la voluntat d'ajudar els ajuntament a afrontar aquest repte. Cal concebre els casals d'estiu com un objectiu de política pública, de manera que han de seguir els principis d'equitat i de qualitat per al conjunt d'infants i joves del municipi. Els casals d'estiu han d'estar connectats amb el territori, amb els centres educatius, amb les famílies i amb les entitats i serveis de lleure, entesos en sentit general, des de qualsevol iniciativa, pública, privada o del tercer sector.

UNA PROPOSTA 360

PER ALS CASALS D'ESTIU

EL DRET AL LLEURE EDUCATIU

Són diversos els marcs de referència i normatius que posen èmfasi en el dret i en el valor del lleure educatiu per als infants i adolescents: la Convenció sobre els drets de l'infant¹ de les Nacions Unides de 1989, l'Estatut d'autonomia de Catalunya² i la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència,³ entre d'altres. Més enllà de reconèixer el lleure com un dret fonamental i més enllà del valor i el sentit com a temps educatiu per als infants i persones joves, hi ha, també, altres articulats de la legislació actual que determinen com s'ha d'enfocar aquest temps educatiu en les polítiques públiques. I és que, de fet, el sector públic és, precisament, l'únic que pot garantir —i ho ha de fer— que es prestin de manera no discriminatòria els serveis bàsics, especialment els que són universals.

Garantir el dret al lleure educatiu implica que l'administració pública ha d'exercir un paper rellevant. Cal promoure polítiques que afavoreixin la participació del conjunt d'infants i persones joves, i que vetllin per reduir les desigualtats. Des de la mirada d'equitat, es contribueix a reduir les diferències entre uns infants i uns altres. Així, els ajuntaments han de facilitar que nenes i nens, i persones joves participin en totes les activitats, han de vetllar per oferir acompanyament familiar en els casos que calgui i, per tant, han d'assegurar els recursos (econòmics i personals) perquè tots els col·lectius accedeixin al lleure en igualtat de condicions.

1. L'article 31 deixa clar que els estats membres reconeixen el dret dels infants «al descans i a l'esplai, al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat, i a participar lliurement en la vida cultural i les arts». També indica que els estats membres «han de respectar i promoure el dret de l'infant a participar plenament en la vida cultural i artística i han d'afavorir oportunitats de participació en activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai».
2. L'article 44 especifica que els poders públics han de facilitar i promoure l'accés a les activitats d'educació en el lleure.
3. L'article 57, punt 1, assenyala: «Els infants i els adolescents tenen dret a rebre una formació integral en el temps de lleure que els faciliti l'educació en els valors cívics i en el respecte a la comunitat i al medi, mitjançant centres d'esplai, agrupaments i centres que formen la xarxa associativa d'entitats d'educació en el lleure, i les altres entitats culturals, esportives i socials o les institucions existents a Catalunya i que es dediquen al lleure».

La importància del temps lliure rau en el valor educatiu, de formació i de creixement personal que suposa per a les criatures, justament per la intensitat amb què viuen les experiències que s'hi desenvolupen. Els casals d'estiu esdevenen, doncs, una oportunitat extraordinària per experimentar, sentir, compartir i aprendre moltes de les competències que avui es consideren fonamentals. Les activitats de lleure permeten fer una tasca important d'aprenentatges. El treball de Morata *et al.* (2019) confirma que els infants i les persones adolescents milloren de manera significativa en matemàtiques i llengua, així com les competències acadèmiques d'aprendre a aprendre, les socials i les cíviques; fomenten la iniciativa i l'esperit emprenedors; progressen en les competències d'ocupabilitat, de presa de decisions i de resolució de problemes, i adquireixen flexibilitat i capacitat de treballar en equip.

A banda de reforçar els aprenentatges acadèmics, és clar que el lleure educatiu afavoreix que es desenvolupin moltes altres dimensions personals i d'habilitat per a la vida. El treball de Valls *et al.* (2007) assenyala que les persones vinculades a les entitats i moviments d'educació en el lleure valoren de manera molt positiva els aprenentatges que es duen a terme en les activitats i les experiències que proposen. Tant les persones responsables de l'àmbit pedagògic com les monitores i monitors, i les persones que lideren aquests moviments destaquen el creixement personal, el treball en equip, la responsabilitat, la gestió de les relacions personals i les habilitats comunicatives.

Aquests aprenentatges no són exclusius de l'educació en el lleure, però sí que el seu marc proporciona un context privilegiat que permet adquirir-los d'una manera integral, vivencial i intensiva.

Si l'objectiu final de l'Educació 360 és ampliar l'equitat educativa i garantir el dret de criatures i persones adolescents a l'educació més enllà de l'escola, l'oferta de casals d'estiu ha de ser fidel a aquests principis, ha de vetllar per la inclusió i la participació, i ha de proporcionar, també, els recursos necessaris per facilitar l'accessibilitat i garantir la participació en les activitats d'estiu.

IDEES CLAU EN UNA **PROPOSTA 360** PER ALS CASALS D'ESTIU

1 UN LIDERATGE POLÍTIC CLAR

El lideratge polític és clau perquè els casals d'estiu es transformin i connectin agents i aprenentatges, i prioritzin l'equitat.

2 BON CONEIXEMENT DE LA REALITAT DELS CASALS D'ESTIU AL TERRITORI

Que l'ajuntament conegui la realitat del territori permet identificar què hi ha i què hi falta. És el punt de partida.

3 UN OBJECTIU BEN DEFINIT

Després d'analitzar la realitat del municipi, l'ajuntament ha de definir quina és l'aportació dels casals d'estiu a l'ecosistema educatiu del territori.

4 VINCULACIÓ D'AGENTS I APRENENTATGES AL LLARG DE TOT L'ANY

La col·laboració amb els diferents agents i la connexió d'aprenentatges són clau, i requereixen un procés al llarg de tot l'any.

5 ACCIONS DECIDIDES PER L'EQUITAT I LA INCLUSIÓ

Dur a terme accions i proporcionar els recursos necessaris per a l'equitat i la inclusió dels infants i les persones joves és un deure del govern local.

6 ENRIQUIMENT DE LES ACTIVITATS DE QUALITAT

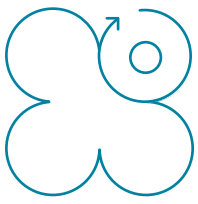
Els casals d'estiu han de treballar competències emocionals, socials i relacionals, i s'hi ha de potenciar les activitats motrius, els hàbits lectors i la pràctica artística i creativa.

7 MODEL DE COL-LABORACIÓ AMB ENTITATS CIUTADANES

La col·laboració amb entitats amb vocació educadora és imprescindible per establir connexions al territori.

8 UNA BONA ESTRATÈGIA DE COMUNICACIÓ

Disposar d'una estratègia de comunicació ben definida ha de permetre incorporar el conjunt d'agents al procés de transformació dels casals d'estiu.

ÀMBITS PER A LA IMPLEMENTACIÓ DE CASALS D'ESTIU 360

Ripoll *et al.* (2019) recorden que repensar els projectes educatius comunitaris en clau 360 implica tenir en compte quatre reptes que són la base del model:

- > IGUALTAT D'OPORTUNITATS PER A L'EQUITAT
- > CONNEXIÓ ENTRE EL TEMPS LECTIU I EL NO LECTIU
- > DESENVOLUPAMENT DEL POTENCIAL DE LA COMUNITAT
- > ITINERARIS PERSONALITZATS

Hi ha, doncs, quatre àmbits que recullen els reptes que cal assumir des del lleure educatiu, tant per complir allò que la mateixa legislació reclama als poders públics, com per proporcionar un model de casals d'estiu democràtics, inclusius, equitatius, estimuladors i connectats amb la resta d'entitats i agents educatius del territori.

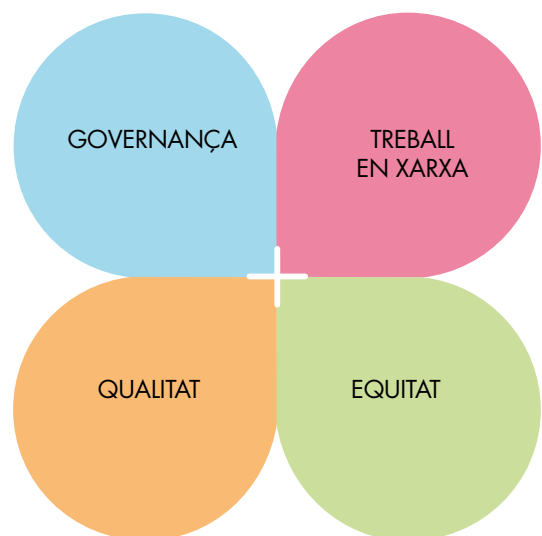
Hem partit d'aquests quatre reptes i els hem simplificat en una idea central. D'aquesta manera, l'estructura que dona sentit a la guia parteix de quatre àmbits:

> **GOVERNANÇA**
(el potencial de la comunitat)

> **TREBALL EN XARXA**
(connexió d'agents educatius i temps lectiu i no lectiu)

> **EQUITAT**
(la igualtat d'oportunitats)

> **QUALITAT**
(itineraris personalitzats)

LA GOVERNANÇA EN LA POLÍTICA PÚBLICA DE LLEURE EDUCATIU

Tal com plantegen Kliczkowski *et al.* (2014), l'àmbit local és ideal per garantir tres principis que aporten valor afegit a la política educativa:

- > **Proximitat** (atendre més i millor les singularitats).
- > **Coreponsabilitat** (treballar l'educació des d'una perspectiva integral, comunitària i de ciutat educadora).
- > **Treball en xarxa.**

Els actius més importants del món local en l'àmbit de la política educativa són:

- **Coneixement del territori i proximitat.** La proximitat aporta qualitat als programes i permet abordar l'heterogeneïtat de situacions i respondre a les necessitats del context des del coneixement de la realitat de la ciutadania.
- **L'educació, en sentit ampli, implica coreponsabilitat.** La governança de l'educació, en un sentit ampli, s'ha de portar a terme des de la coreponsabilitat, entesa com la capacitat de generar sinergies entre diferents àmbits administratius, però fonamentalment amb la comunitat educativa.
- **Capacitat de treball en xarxa.** L'ajuntament, com a element aglutinador, és una figura necessària per aconseguir que les iniciatives comunitàries esdevinguin oportunitats per beneficiar les polítiques educatives.

- **Planificació educativa en clau d'equitat.** L'equitat educativa, entesa com a igualtat d'oportunitats d'accés, de procés i de resultats és, segons els autors, un criteri que l'àmbit local pot garantir, ja que disposa del coneixement del territori i de la realitat de la població.
- **Pedagogia informativa.** L'ajuntament, en contacte directe amb la ciutadania, informa i aclareix qüestions que potser no són competència seva, però que resulten clau per assegurar el dret a disposar de la informació necessària en l'àmbit de l'educació.

No hi ha dubte que les propostes de lleure educatiu tenen un gran potencial educatiu. Cal, però, gestionar d'una manera adequada les activitats i els recursos disponibles, i, el que encara és més important, cal actuar de manera coordinada i d'acord amb l'itinerari personal de cada infant o persona adolescent. Actuar de manera coordinada implica connectar els recursos i els agents educatius del territori. Cal pensar en projectes de ciutat que, en el disseny de les polítiques educatives, socials i culturals, tinguin en compte la diversitat de serveis i les figures que actuen en aquests àmbits.

Cal actuar de manera coordinada i d'acord amb l'itinerari personal de cada infant o persona adolescent.

És només des d'aquesta dinàmica de complementarietat, des de la coordinació i la cogestió d'iniciatives i programes, que es pot pensar en una oferta pública de casals d'estiu que sigui equitativa i de qualitat. Avui en dia, hi ha consens que cap actor local o comunitari per si sol no té ni el coneixement ni la informació suficient per donar resposta als problemes socioeducatius. Aquest repte fa emergir, de manera implícita, la qüestió del lideratge educatiu i de com es pot fer compatible amb un model de governança, entesa com una manera de governar de manera participada amb els diferents agents del municipi.

TREBALL EN XARXA

La Carta de Ciutats Educadores (1990) recomana, al punt 5, una mirada transversal i integral a l'hora de tractar l'educació. Demana que els ajuntaments exerceixin amb eficàcia les competències que els corresponen en matèria d'educació. I a l'article 39 proposa que el sistema educatiu reconegui i incorpori el caràcter educatiu de les activitats de lleure. Per això, cal una política educativa àmplia i de caràcter transversal, que consideri totes les modalitats d'educació formal, no formal i informal, així com les diverses manifestacions culturals, fonts d'informació i vies de descobriment de la realitat que estiguin disponibles a la ciutat o al poble.

Diaz-Gibson *et al.* (2015) aprofundeixen en els models de lideratge i governança col·laborativa en projectes educatius comunitaris a partir de l'experiència a la ciutat de Barcelona. Els resultats que obtenen mostren que la visió de la figura de líder o líders va més enllà de les fronteres escolars, de manera que es projecta una obertura organitzacional per generar nous processos de relació creativa amb l'entorn i millorar l'impacte educatiu. Sigui com sigui, queda clar que a l'ajuntament li pertoca exercir la funció de lideratge distribuït i agenda comuna per fer possible acords en l'àmbit del municipi entre els diferents agents implicats en els casals d'estiu (entitats, associacions de famílies d'alumnes (AFA), escoles, entitats esportives, etc.).

Hi ha la convicció que el temps educatiu d'estiu, sense deixar de ser lleure educatiu, es pot aprofitar per reforçar els aprenentatges acadèmics. González (2019) conclou que pot fer guanyar a l'alumnat dos mesos de progrés acadèmic, sobretot en competències lingüístiques, respecte del progrés acadèmic mitjà en un curs escolar. En la mateixa línia, esmenta l'experiència de la Wallace Foundation amb el National Summer Learning Project (Browne, 2019) quan conclou que l'aprenentatge de l'estiu pot ser part, i ho ha de ser, del treball de tot l'any.

Cal una política educativa àmplia i de caràcter transversal, que consideri totes les modalitats d'educació formal, no formal i informal.

Concebre l'acció educativa al municipi com un tot amb continuïtat implica situar els casals en un punt estratègic durant l'estiu i, per això, és important tenir presents els aspectes següents:

Davant d'aquesta riquesa d'aprenentatges, cal aprofitar els beneficis que suposa la connexió i el reforç mutu. Ripoll *et al.* (2019) analitzen la proposta de connexió i identifiquen **deu factors d'èxit** que cal tenir en compte:

- 1 Lideratge fort i estable.
- 2 Projecte comú.
- 3 Cooperació.
- 4 Intencionalitat clara.
- 5 Que hi hagi eines de seguiment i d'avaluació.
- 6 Garantia pedagògica amb personal preparat i baixa rotació.
- 7 Formació continuada d'educadors.
- 8 Atenció individualitzada.
- 9 Implicació de les famílies.
- 10 Oferta atractiva i diversificada.

És molt important assegurar que les noies i nois assisteixen a les activitats al llarg de tot el procés. Això vol dir assegurar que van a tot el casal i que l'acció tingui continuïtat i connexió amb altres activitats de lleure educatiu o extraescolars al llarg de l'any. L'experiència de la Wallace Foundation amb el National Summer Learning Project (Browne,

2019) permet concloure algunes raons de la baixa continuïtat:

- La creença que l'estiu ha de ser més relaxat que el curs escolar.
- La necessitat que els nois i noies més grans tinguin cura de germans i germanes més petits.
- Les vacances i altres plans familiars.
- La poca satisfacció amb el programa per alguna situació concreta.
- La por de perdre's el que fan altres famílies o amics durant les vacances.

L'evidència internacional destaca la vàlua que les activitats extraescolars aporten, no tan sols a l'aprenentatge dels nois i noies, sinó també a la mateixa comunitat, ja que millora la cohesió social, la conciliació, etc. L'Aliança 360 recull l'experiència New York State Network for Youth Success i enumera els beneficis que aporta una proposta d'activitat extraescolar ben plantejada:

- Repercuteix en l'aprenentatge.
- Permet assolir aprenentatges acadèmics.
- Millora les competències socials i emocionals.
- Transforma el temps lliure en temps educatiu.
- Prepara les persones joves per al mercat laboral.
- És positiva per a la comunitat.
- Genera suport social.
- Contribueix a fer disminuir l'obesitat infantil.
- Ajuda a prevenir conductes de risc.
- Contribueix a la cohesió social i a fer reduir la criminalitat.
- Millora la conciliació.

L'EQUITAT EN EL LLEURE EDUCATIU

L'equitat és un aspecte central en l'oferta pública de casals d'estiu. En la mesura que correspon a l'administració pública vetllar per la distribució correcta i justa dels recursos públics, cal garantir la informació i dotar-se d'estratègies que assegurin una oferta i una atenció inclusives de tots els infants en el lleure educatiu.⁴

Els darrers anys, el Síndic de Greuges de Catalunya també ha posat en relleu la importància del lleure per als infants per accedir a oportunitats educatives fonamentals per desenvolupar-se. Destaca, també, que els infants accedeixen al lleure de manera desigual, cosa que vol dir que l'oportunitat de fer activitats en el temps de lleure no està a l'abast de tothom, ni ho està amb la mateixa intensitat i qualitat.

El Síndic posa de manifest que les desigualtats a l'hora d'accedir al lleure tenen a veure, també, amb les desigualtats territorials pel que fa a l'oferta disponible. En aquesta línia, demana a l'administració que es promoguin plans locals de dinamització del lleure educatiu, especialment en municipis amb entorns socials desfavorits, i que es garanteixi, també, la continuïtat dels plans educatius d'entorn

pel que fa a les actuacions relacionades amb el lleure educatiu. A més, valora amb un nivell de compliment baix el desplegament de la normativa relacionada amb el dret dels infants al lleure educatiu en condicions d'igualtat. Per això, demana que es posi una atenció especial als aspectes següents:

- Adaptar les activitats a les necessitats educatives especials d'alguns infants (adaptabilitat de l'entorn, dels espais, dels materials, del mobiliari; accessibilitat de la informació, etc.).
- Formar el personal educador (voluntaris o professionals) en l'atenció a necessitats educatives especials.
- Assegurar que no hi ha costos addicionals en les quotes d'accés (pels suports addicionals requerits), ja que això és essencial per promoure la participació d'aquests infants en igualtat d'oportunitats.
- Prohibir que s'impedeixi l'admissió d'infants per raons de discapacitat.

---

4. La Llei 12/2009, d'educació de Catalunya, dedica l'article 41 al foment de l'equitat en l'educació en el lleure. També la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, incideix que cal fomentar l'equitat en l'educació en el lleure i atribueix responsabilitat a l'administració pública en aquest àmbit. A l'article 13, punt 4, s'insisteix en aquest dret i en el fet que ha de prevaler per damunt de pràctiques culturals, de la tradició i de la religió.

Cal, doncs, tenir ben present el marc normatiu i legislatiu que orienta les activitats d'educació en el lleure, així com els mateixos informes del Síndic de Greuges de Catalunya. Aquestes pautes es reforcen, alhora, amb les aportacions següents, fonamentades en l'evidència científica i l'experiència acumulada.

- El temps lliure és un temps que, des de fa molts anys, és d'enriquiment educatiu i cultural per a les classes mitjanes i les famílies amb un cert nivell instructiu. No oferir propostes específiques des d'institucions públiques a les persones que no poden pagar les activitats, o que no ho troben necessari, té com a conseqüència un augment clar de la desigualtat i la inequitat. Durant l'estiu els aprenentatges dels estudiants de les famílies amb ingressos baixos no progressen al mateix ritme que els estudiants de famílies amb ingressos alts (Browne, 2019). La bretxa també es genera si comparem estudiants de barris i escoles de famílies predominantment empobrides amb altres barris i escoles de sectors benestants. És clar, doncs, que la bretxa d'oportunitat i la d'assoliments s'amplien durant l'estiu.

No oferir propostes específiques des d'institucions públiques a les persones que no poden pagar les activitats, o que no ho troben necessari, té com a conseqüència un augment clar de la desigualtat i la inequitat.

- Malgrat la consciència d'equitat i la legislació per fer-la efectiva de què ens hem dotat, a la pràctica es constata una desigualtat important també en les activitats i els serveis d'educació en el lleure. Segons l'informe d'ExpandED Schools (2013), hi ha una escletxa de sis mil hores d'aprenentatge entre els infants procedents d'entorns en situació de vulnerabilitat i les companyes i companys de classe mitjana. D'aquestes sis mil hores de diferència, es calcula que unes 1.080 tenen a veure amb les activitats d'estiu que s'han fet durant el temps lliure. En aquestes hores tenen un paper molt significatiu, sens dubte, els casals d'estiu. És necessari, doncs, pensar en polítiques específiques que ajudin a compensar i a atendre aquestes desigualtats. En aquesta línia, l'equitat educativa, entesa com a igualtat d'oportunitats d'accés, de procés i de resultats, és un criteri que l'àmbit local pot garantir amb el coneixement del territori i de la realitat de la població (Kliczkowski *et al.*, 2014). Cal, doncs, tenir-ho present a l'hora de dissenyar i desplegar polítiques públiques.
- Cal evitar que les ofertes de lleure educatiu es converteixin en espais dirigits només a uns col·lectius determinats, ja sigui perquè disposen de recursos econòmics o culturals, o ja sigui perquè, precisament, no disposen d'aquests recursos i aleshores es converteixen en ofertes d'educació en el lleure només per a infants i joves en risc, amb la consegüent pèrdua de potencial educatiu del lleure com a espai de trobada i d'intercanvi de manera global. En tots els casos, cal detectar i eliminar les barreres que impedeixen accedir als casals. González (2019) conclou que hi ha el risc que els

casals es converteixin en un espai de reproducció de desigualtats socials si l'accés queda determinat per la capacitat econòmica de les famílies. També per manca d'informació, de valoració o de percepció d'utilitat. No es tracta de crear un lleure per a les persones joves i els infants que estan en una situació de més vulnerabilitat, sinó de facilitar les condicions perquè el lleure esdevingui un espai de convivència entre diferents perfils socials. Per tant, cal assegurar la participació dels infants i persones joves que se'n poden beneficiar més. És important, doncs, evitar l'estigmatització. El lleure s'ha de veure com un temps de qualitat, idoni per integrar les persones, perquè es relacionin i perquè descobreixin les companyes i companys, i també l'entorn.

- L'atenció a la diversitat és un altre element essencial en el lleure educatiu si volem garantir l'equitat i la qualitat. Iglesias i Espona (2017) proposen mesures d'atenció a la diversitat, com ara flexibilitzar l'acollida, facilitar el pagament, considerar la diversitat sociocultural també de l'equip educatiu, presentar projectes educatius als centres escolars i a l'espai públic, i oferir formació específica en interculturalitat als equips. Així, els autors proposen constituir equips comunitaris d'atenció a la diversitat a partir d'implicar-hi administracions i organitzacions educatives a través d'aliances.

LA QUALITAT EN EL LLEURE EDUCATIU

No n'hi ha prou de posar a l'abast d'infants i persones adolescents una oferta de lleure educatiu equitativa i inclusiva. L'oferta pública també ha de garantir una qualitat que, amb les possibilitats i els recursos disponibles, sigui òptima. Per això, cal concretar com s'entén la qualitat dels casals d'estiu i quines són les evidències o indicadors que ens poden servir de pauta o referents.

Més enllà del marc normatiu i legislatiu, disposem d'estudis i aportacions de treballs que val la pena considerar.

- L'informe de McCombs *et al.* (2019) proposa evidències que ajuden a prendre decisions, tant polítiques com d'acció, pel que fa als criteris per valorar la qualitat dels aprenentatges. L'estudi conclou que la majoria de programes estudiats (en total, quaranta-tres) mostren evidències d'efectivitat i beneficien infants i persones joves.

- L'Aliança Educació 360 (2019) aprofundeix en les competències transversals que els infants i persones adolescents aprenen en les activitats de l'educació en el lleure. Parteix de les set competències transversals que proposa la UNESCO (Marope *et al.*, 2018):

1 Aprenentatge al llarg de la vida.

2 Autogestió.

3 Ús interactiu d'eines i de recursos diversos.

4 Interacció amb les altres persones.

5 Interacció amb el món.

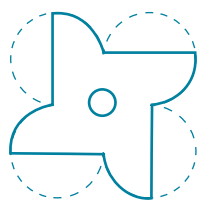
6 Transdisciplinarietat.

7 Multialfabetització.

En cada cas és evident el treball cabdal que es fa des de l'educació en el lleure, perquè fa a desenvolupar de manera específica cada competència i, també, es presenten evidències i exemples concrets de les accions i activitats que permeten fer els aprenentatges específics vinculats a cadascuna.

- Fomentar la qualitat dels casals d'estiu implica posar atenció a les capacitats i necessitats de cada infant. És a dir, personalitzar l'aprenentatge, donar veu a la persona que està aprenent i fer que participi en la decisió sobre què aprèn i com ho aprèn. Es tracta de connectar l'aprenentatge amb els interessos i les experiències de cada noi o noia. Tal com proposa Coll (2015), en un entorn educatiu personalitzat, el ritme d'aprenentatge, els objectius, els continguts i la metodologia poden ser diferents per a les persones aprenents. El context educatiu dels casals d'estiu és un bon lloc per posar en pràctica aquest principi.

Personalitzar l'aprenentatge implica donar veu a la persona que està aprenent i fer que participi en la decisió sobre què aprèn i com ho aprèn.

GUIA PER A LA IMPLEMENTACIÓ

La guia s'estructura en quatre àmbits, seguint els quatre elements clau que s'han presentat al punt anterior: **governança, en xarxa, equitat i qualitat**. El propòsit és proporcionar les mesures i les pautes essencials per assegurar una bona implementació dels casals d'estiu i que l'oferta pública municipal sigui de qualitat i a l'abast de tots els infants i totes les famílies. L'estructura dels quatre àmbits inclou els apartats següents:

Objectius

Aquest punt concreta els objectius de l'àmbit, que es despleguen en mesures que orienten l'actuació i la implementació dels casals d'estiu amb una perspectiva 360.

Mesures

S'ordenen per blocs tenint en compte els objectius establerts en cada àmbit i, alhora, es concreten en pautes específiques i en les accions o processos que cal desenvolupar per assolir els objectius.

Síntesi

Aquesta part presenta de manera esquemàtica, a partir d'una infografia, els objectius abordats a cada àmbit i els documents que permeten assolir-los, així com els òrgans impulsors.

Temporalització

Les mesures es complementen amb una taula cronològica, que concreta de manera orientativa els mesos en què es recomana portar a terme l'acció per implementar els casals d'estiu amb garanties. Evidentment, es tracta d'un calendari orientatiu i en cada cas cal adaptar-lo a la realitat municipal. Els processos i les accions que cal portar a terme no requereixen el mateix temps si parlem d'un municipi rural o d'una gran ciutat. Malgrat tot, la taula cronològica ajuda a orientar pel que fa a l'ordre i al calendari que cada municipi hagi de fer.

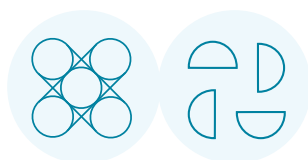
Recursos i experiències d'interès

Es presenten tres fitxes amb experiències i recursos per complementar, entendre o aprofundir en alguna de les qüestions o mesures tractades en cada àmbit. Es tracta d'experiències i de recursos escollits com a exemples, amb la voluntat de diversificar les fonts d'informació. No es tracta, en cap cas, d'una selecció exhaustiva. La voluntat d'aquestes fitxes és aportar experiències i recursos il·lustratius per ajudar a comprendre les mesures que aporta la guia o per inspirar maneres d'aplicar-les.

La guia conté apartats finals en què es detallen possibles òrgans o estructures per desplegar-ne el contingut, així com documents que poden ser útils a l'hora d'implementar les mesures que es proposen. En desplegar la guia en mesures i pautes, també s'ha fet referència a òrgans de decisió i de treball, així com a documents específics. S'ha optat, en aquests casos, per assignar noms genèrics a partir dels quals es pot concretar el treball que s'ha de fer. En cada cas, l'ajuntament ha de revisar si ja hi ha aquestes estructures o altres de similars, i si poden desenvolupar la funció assignada. El mateix criteri s'ha d'aplicar als documents.

La voluntat de la guia no és ampliar l'estructura municipal interna ni els tràmits burocràtics per organitzar casals d'estiu. La voluntat és fer visibles els espais i els documents que poden contribuir a establir un model municipal de casals d'estiu compartit, connectat i valorat per la resta d'agents educatius. Per facilitar aquest treball, la guia també proporciona una definició breu d'aquests òrgans i documents.

GOVERNANÇA

La proposta que més s'acosta a una gestió democràtica i educativa dels casals d'estiu és la que tria projectes connectats amb la resta d'agents educatius del territori, en col·laboració amb les entitats (les diverses modalitats que hi hagi al territori), amb una modalitat de gestió participada i amb una dimensió comunitària. Aquest model requereix una forma de governar fonamentada en la relació equilibrada entre els diferents actors que hi prenent part. És per això que la governança és l'opció més escaient.

El procés per adaptar la realitat dels casals d'estiu a un plantejament coherent amb els principis de l'Educació 360 implica plantejar una estratègia comunicativa al municipi i fer conèixer el valor educatiu dels casals d'estiu entre els agents implicats. Convé que aquesta estratègia comunicativa, que pot adoptar el format de Pla de Comunicació, ajudi a fer entendre que els casals d'estiu són una prioritat educativa al municipi (que són una política educativa de primer ordre). I també ha de contribuir a ajustar els llenguatges sobre els casals d'estiu als agents que hi participen.

Objectius

- Disposar d'un mandat polític clar que asseguri l'oferta de casals d'estiu amb condicions.
- Definir i concretar el model de col·laboració amb les entitats del territori.
- Establir un Pla de Comunicació que asseguri la difusió i la informació correcta pel que fa als casals d'estiu.

Mesures

Disposar d'un mandat polític clar

- G1** Incorporar al **Pla de Mandat** o en altres documents equivalents el compromís explícit de garantir una oferta de casals d'estiu de qualitat amb la implicació de les àrees municipals que calgui i dels agents de la comunitat educativa.
- G2** Aprovar el **model de programa** municipal per als casals d'estiu segons un objectiu comú i des d'una visió global del municipi. La finalitat és assegurar la sostenibilitat dels casals i garantir-ne els resultats de manera eficaç.
- Aprovar al **Ple Municipal** un acord que aposti pel model de casals d'estiu i constitueixi una Taula Tècnica Municipal.
- G3** Convidar a la Taula Tècnica Municipal, amb la freqüència que es consideri oportuna, els **agents polítics responsables** de les àrees implicades per analitzar les necessitats i impulsar millores.
- G4** Presentar la programació dels casals d'estiu de cada any en un acte presidit per l'**alcalde** o **alcaldessa**, i explicar les novetats i els mecanismes per garantir l'equitat i la qualitat.
- G5** Garantir que la **Taula Tècnica Municipal** incorpori, com a mínim, les àrees d'Educació, d'Infància, de Joventut, de Serveis Socials, d'Esports i de Cultura. Valorar, també, la possibilitat d'integrar altres àrees, com, per exemple, Acció Cívica, Comunitat i Participació. La Taula Tècnica Municipal ha de:
- **Utilitzar les dades** de l'Oficina Municipal d'Escolarització o dels Serveis Socials d'Atenció Primària per planificar la proposta de casals d'estiu.
  - Proposar de manera consensuada els **criteris** per desplegar els casals d'estiu segons els principis d'equilibri territorial, diversitat de l'oferta i cobertura dels entorns que estan en una situació de més vulnerabilitat.
  - Definir el **model de provisió** més idoni i coherent: model extern (AFA, entitats de lleure, clubs esportius o altres entitats i organitzacions), model municipal (gestió directa a través de concursos i convenis) o model mixt.

(Disposar d'un mandat polític clar)

G6 Aprovar al Ple Municipal, a la Junta de Govern Local o amb un Decret d'Alcaldia el **document estratègic dels casals d'estiu** (DECE), que ha de definir tant les àrees en què es treballarà de manera transversal, com els objectius, la metodologia i els recursos que es faran servir. Aquest document ha d'incloure:

- El mapa municipal amb la distribució de l'oferta de casals d'estiu.
- Una anàlisi de necessitats segons cada àrea territorial del municipi.
- Els objectius estratègics dels casals d'estiu segons una perspectiva territorial (per àmbits: barri, districte, sector i ciutat).
- Suports i mesures específiques per garantir la igualtat d'oportunitats.
- Línia estratègica d'inclusió.
- Paràmetres de qualitat.
- Línia estratègica d'avaluació.
- Línia estratègica de comunicació.
- Estructures organitzatives municipals i comunitàries per implementar la proposta.
- La disponibilitat de recursos econòmics.

G7 Dotar-se d'un **Equip de Gestió** que gestioni el programa municipal de casals d'estiu.

G8 Promoure procediments interns a l'ajuntament per facilitar la **innovació** i la **transversalitat**, com a aspectes clau de governança.

- Crear estructures **horitzontals i cooperatives** a l'ajuntament per abordar aspectes concrets de gestió. Per exemple, una comissió de treball que impulsi accions de mobilitat per facilitar l'equilibri territorial dels casals.
- Preveure la participació del Consell d'Infants o el Consell de Joventut per incorporar també la veu dels infants i joves.

Establir un model col·laboratiu amb les entitats

G9 Establir **col·laboracions amb les entitats** del territori, mitjançant convenis o altres fórmules, amb l'objectiu de crear sinergies entre els programes.

- Deixar constància d'aquest compromís al document estratègic dels casals d'estiu i aconseguir el vistiplau dels agents educatius respectius.

(Establir un model col·laboratiu amb les entitats)

G10 Establir **estratègies** perquè l'oferta de casals d'estiu al municipi respongui a objectius de política pública i segueixi el model de casals d'estiu pel qual s'hagi optat (sobretot en matèria d'equitat, d'estratègies d'inclusió, de connexió o de qualitat educativa de les activitats).

- Definir prèviament de manera consensuada amb els diversos agents implicats elements clau que totes les activitats han de complir i incloure'ls com a **requisit** als convenis de col·laboració.
- Establir mecanismes de **persuasió o promoció** amb la finalitat que el conjunt d'agents promotors de casals d'estiu s'hi ajustin. Per exemple, a través del sistema de subvencions municipal a les entitats participants.

G11 Establir **convenis de llarga durada** entre l'ajuntament i les entitats que permetin oferir estabilitat i seguretat a les entitats i al programa de casals d'estiu.

- Fomentar que **noves entitats educatives** de base comunitària assumeixin més compromís amb la finalitat de disposar d'una oferta de casals d'estiu amb garanties d'equitat i qualitat.

G12 Proporcionar **suport** (assessorament, formació, etc.) a les entitats que organitzen casals d'estiu perquè s'adaptin al plantejament educatiu pel qual ha optat el municipi i que s'explicita al document estratègic dels casals d'estiu.

Elaborar un Pla de Comunicació

G13 Establir des de l'ajuntament un **Pla de Comunicació**, ja sigui encarregant la tasca a una persona o a una unitat de l'ajuntament, o a una persona o a una organització externa.

- Consensuar amb la Taula Tècnica Municipal quin és el **missatge clau** en què s'ha de centrar tota l'estratègia de comunicació (per exemple, la necessitat que tothom sigui responsable pel que fa a les mesures higièniques o al valor educatiu dels casals d'estiu).
- Redactar els missatges clars, amb un **llenguatge adaptat** segons les persones destinatàries: infants, persones joves, famílies, altres agents educatius, etc.
- Inventariar els **canals de comunicació** dels quals es disposa i preveure quins cal crear.
- Preveure i **planificar** les accions que es duran a terme al llarg de l'any.
- Preveure quins **recursos** calen per dur a terme les accions del Pla de Comunicació.

(Elaborar un Pla de Comunicació)

G14 Organitzar un **sistema de comunicació** per treballar els objectius que l'ajuntament es planteja pel que fa als casals d'estiu.

- Assignar a l'Equip de Gestió dels casals d'estiu les responsabilitats de mantenir una comunicació permanent amb la **resta d'àrees** implicades per organitzar reunions informatives en moments clau de la gestió dels casals d'estiu, per enviar-los documentació d'anàlisi de necessitats i per facilitar-los informes sobre participació, sobre beques concedides, sobre qüestions pedagògiques, etc.

G15 Facilitar i adaptar el missatge clau als diferents **perfils de famílies**.

- **Categoritzar** els diversos tipus de famílies en funció de característiques que tenen a veure amb la comunicació (interessos, llengua habitual, valoració dels casals d'estiu, etc.).
- Adaptar el missatge clau als diversos **perfils d'edat**, especialment quan les activitats són per a persones adolescents.
- Establir els canals més **adequats** per als grups destinataris (per exemple, valorar si hi ha famílies que tenen accés a WhatsApp o a Telegram, però no consulten mai el web). Preveure que aquesta comunicació sigui operativa durant el curs escolar.
- Organitzar les accions comunicatives segons aquesta **diversitat** i en tots els canals disponibles (per exemple, difondre qüestions relatives als casals d'estiu aprofitant espais comunitaris previstos per a altres finalitats).

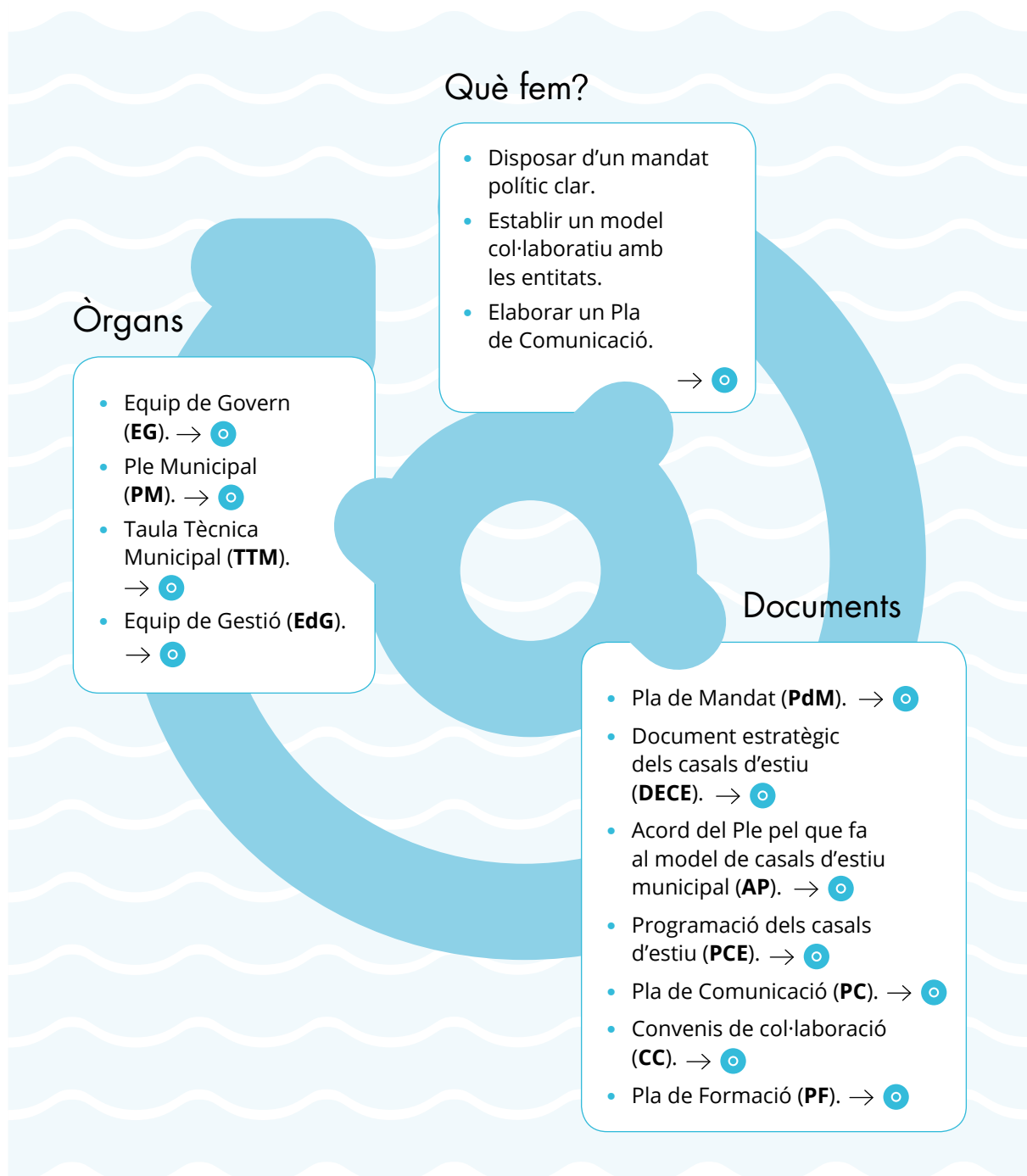
G16 Establir una estratègia de comunicació específica **per a les entitats** amb què es col·labora i explicar el missatge clau perquè l'incorporin com a propi.

- Informar les entitats sobre quins són els objectius fonamentals de l'ajuntament i organitzar **espais de comunicació eficaç** perquè es difongui el missatge i s'incorpori a cada casal.
- Explicar el funcionament dels aspectes que **assumeix** l'ajuntament (inscripcions, beques, ús d'equipaments municipals, etc.).
- **Retre comptes** dels aspectes que tenen a veure amb la gestió econòmica del programa de casals d'estiu.
- **Facilitar recursos** a les entitats perquè facin accions comunicatives que s'ajustin al plantejament general (vídeo personalitzable, cartellera amb la imatge genèrica dels casals d'estiu i el missatge clau, rètols per senyalitzar espais, etc.).

G17 Establir una estratègia de comunicació específica **per als centres escolars** del municipi i explicar el missatge clau perquè el difonguin.

- Combinar informació pràctica i útil per als centres escolars amb el **missatge clau**, i facilitar que els professionals dels centres coneguin i valorin l'oferta de casals d'estiu.
- Preveure amb els centres escolars en quins espais de **comunicació amb les famílies** transmetran informacions pràctiques i el missatge clau.

Síntesi de l'àmbit «Governança»

Temporalització

Taula 1A

			SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY	JUL	AG	SET	OCT	NOV
Disposar d'un mandat polític clar																	
G1	PdM	EG	■	■	■												
G2	AP	PM						■									
G3	DECE	TTM	■	■	■												
G4	PCE PC	TTM EdG								■							
G5	AP	PM		■	■	■											
G6	AP DECE	PM						■	■								
G7	AP DECE	EG					■	■									
G8	DECE	TTM		■	■	■	■	■	■								

- G1** Incorporar al Pla de Mandat o en altres documents equivalents el compromís explícit de garantir una oferta de casals d'estiu de qualitat amb la implicació de les àrees municipals que calgui i dels agents de la comunitat educativa.
- G2** Aprovar el model de programa municipal per als casals d'estiu segons un objectiu comú i des d'una visió global del municipi. La finalitat és assegurar la sostenibilitat dels casals i garantir-ne els resultats de manera eficaç.
- G3** Convidar a la Taula Tècnica Municipal, amb la freqüència que es consideri oportuna, els agents polítics responsables de les àrees implicades per analitzar les necessitats i impulsar millores.
- G4** Presentar la programació dels casals d'estiu de cada any en un acte presidit per l'alcalde o alcaldessa, i explicar les novetats i els mecanismes per garantir l'equitat i la qualitat.
- G5** Garantir que la Taula Tècnica Municipal incorpori, com a mínim, les àrees d'Educació, d'Infància, de Joventut, de Serveis Socials, d'Esports i de Cultura. Valorar, també, la possibilitat d'integrar altres àrees, com, per exemple, Acció Cívica, Comunitat i Participació.
- G6** Aprovar al Ple Municipal, a la Junta de Govern Local o amb un Decret d'Alcaldia el document estratègic dels casals d'estiu (DECE), que ha de definir tant les àrees en què es treballarà de manera transversal, com els objectius, la metodologia i els recursos que es faran servir.
- G7** Dotar-se d'un Equip de Gestió que gestioni el programa municipal de casals d'estiu.
- G8** Promoure procediments interns a l'ajuntament per facilitar la innovació i la transversalitat, com a aspectes clau de governança.

Temporalització

Taula 1B

MESURES	DOCUMENTS	ÒRGANS	SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY	JUL	AG	SET	OCT	NOV
Establir un model col·laboratiu amb les entitats																	
G9	DECE CC	TTM															
G10	DECE	TTM															
G11	CC	TTM															
G12	PF PCE	EdG															
Elaborar un Pla de Comunicació																	
G13	DECE PC	TTM EdG															
G14	PC	EdG															
G15	PC	EdG															
G16	PC	EdG															
G17	PC	TTM EdG															

- G9** Establir col·laboracions amb les entitats del territori, mitjançant convenis o altres fórmules, amb l'objectiu de crear sinergies entre els programes.
- G10** Establir estratègies perquè l'oferta de casals d'estiu al municipi respongui a objectius de política pública i segueixi el model de casals d'estiu pel qual s'hagi optat (sobretot en matèria d'equitat, d'estratègies d'inclusió, de connexió o de qualitat educativa de les activitats).
- G11** Establir convenis de llarga durada entre l'ajuntament i les entitats que permetin oferir estabilitat i seguretat a les entitats i al programa de casals d'estiu.
- G12** Proporcionar suport (assessorament, formació, etc.) a les entitats que organitzen casals d'estiu perquè s'adaptin al plantejament educatiu pel qual ha optat el municipi i que s'explicita al document estratègic dels casals d'estiu.
- G13** Establir des de l'ajuntament un Pla de Comunicació, ja sigui encarregant la tasca a una persona o a una unitat de l'ajuntament, o a una persona o a una organització externa.
- G14** Organitzar un sistema de comunicació per treballar els objectius que l'ajuntament es planteja pel que fa als casals d'estiu.
- G15** Facilitar i adaptar el missatge clau als diferents perfils de famílies.
- G16** Establir una estratègia de comunicació específica per a les entitats amb què es col·labora i explicar el missatge clau perquè l'incorporin com a propi.
- G17** Establir una estratègia de comunicació específica per als centres escolars del municipi i explicar el missatge clau perquè el difonguin.

Recursos i experiències d'interès

Els ajuntaments, la clau de l'estiu enriquit. 7 propostes de política pública municipal

Què és?

És una guia que proposa mesures per crear polítiques públiques municipals que afavoreixin que infants i joves accedeixin als casals d'estiu. Proposa mesures específiques centrades en l'equitat i fa èmfasi en aspectes com ara les inversions econòmiques, la igualtat d'oportunitats i d'accés, i la promoció de beques.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè posa l'accent en la perspectiva de la governança com a àmbit decisiu per garantir l'accés equitatiu als casals d'estiu.
- Perquè proposa mesures molt concretes i les il·lustra amb exemples reals del territori català.

Els ajuntaments, la clau de l'estiu enriquit
7 PROPOSTES DE POLÍTICA PÚBLICA MUNICIPAL

1
Preveure una inversió mínima de 500€ per infant vulnerable en els seus pressupostos municipals perquè pugui gaudir de programes educatius d'una durada mínima d'entre 2 i 5 setmanes.

7 mesures concretes, ambicioses i efectives per un estiu enriquit municipal

PER UN PAÍS DE NOVES OPORTUNITATS

Recursos i experiències d'interès

Acords amb entitats basats en la coincidència d'objectius amb el programa municipal de casals d'estiu de l'Ajuntament de Girona

Què és?

L'Ajuntament de Girona opta des de fa anys per un model d'intervenció en l'àmbit dels casals d'estiu que es basa a concretar acords amb diferents entitats de lleure, culturals, artístiques o esportives. La fórmula consisteix a signar convenis de col·laboració de llarga durada. Aquest model dona resposta a les necessitats detectades al municipi a partir d'un espai de coincidència entre els objectius de l'Ajuntament i els d'entitats ciutadanes diverses que, des d'una oferta àmplia, promouen la cohesió social.

Què ha aconseguit?

- Ha consolidat un programa municipal ampli de casals d'estiu basat en la col·laboració amb associacions de la ciutat.
- Ha aconseguit que l'oferta de casals sigui diversa, que arribi al conjunt de barris de la ciutat, que s'adeqüi a les necessitats de les famílies i que segueixi criteris de qualitat.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè els casals es fan en col·laboració estreta entre les associacions ciutadanes i l'Ajuntament.
- Perquè hi ha una relació de confiança i compromís d'ambdues parts que permet cercar solucions compartides.
- Perquè és flexible i permet, des del treball coordinat, incorporar nous infants participants amb necessitats educatives especials quan els casals ja han començat l'activitat.
- Perquè l'Ajuntament preveu diferents suports i recursos per a les entitats que permeten la inclusió educativa del conjunt d'infants i persones adolescents, i millorar la qualitat educativa.
- Perquè es connecten les entitats que organitzen els casals amb altres agents educatius, com ara escoles, biblioteques o altres serveis.
- Perquè es fomenta l'equitat a partir d'un pla específic per a infants amb necessitats educatives especials. Concretament, es preveuen una dotació de recursos econòmics, un sistema de bonificació per trams de renda familiar i un sistema de suport a les inscripcions i d'acompanyament a les famílies que ho necessiten, amb la participació dels serveis socials i les escoles.

Recursos i experiències d'interès

«Viu l'Estiu a La Bisbal»

Què és?

És un programa de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà que ofereix activitats de lleure educatiu que tenen lloc en diferents espais municipals. És de naturalesa transversal i depèn de les àrees de Joventut, d'Esports, d'Ensenyament i d'Acció Social i Ciutadania. Gràcies a la feina compartida entre l'Ajuntament i la xarxa associativa, es dissenya l'oferta de lleure educatiu de la ciutat, que aixopluga activitats de lleure, esportives, de suport a l'estudi i formatives per a joves, així com monogràfics artístics.

Què ha aconseguit?

- Ha aconseguit gestionar i organitzar les activitats d'estiu de manera més eficient.
- Ha creat un espai de treball col·laboratiu entre diverses àrees municipals i amb les entitats de la ciutat.
- Ha generat un mateix marc d'actuació i ha dotat de caràcter propi el programa d'activitats d'estiu.
- Ha implementat una nova metodologia de treball, que dona suport a la tasca educativa, social i cultural del teixit associatiu.
- Ha fet una convocatòria pública per bonificar la participació d'infants i persones joves.

- Ha establert condicions i mesures que fan viable el programa. Per exemple, dotació de monitors i monitores de suport educatiu o figura que dona suport a les entitats i acompanya les famílies.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè alinea i genera relacions de col·laboració entre l'Ajuntament i els agents educatius del municipi, i crea sinergies noves.
- Perquè evidencia el contingut educatiu de les activitats de lleure i en millora la qualitat.
- Perquè possibilita un treball continuat durant l'any entre l'Ajuntament i les entitats del municipi.

**VIU L'ESTIU
A LA BISBAL**

**Casal: Aquest estiu
cada dia és una festa!**

**Casal: Pinta de verd
el teu estiu!**

**Forma't!
Curs Pre-monitor/a**

TREBALL EN XARXA

Els casals d'estiu formen part del mapa educatiu del municipi i en són un agent estratègic fonamental i essencial durant els mesos de vacances escolars. Convé, doncs, garantir la possibilitat que aquesta proposta educativa continuï durant tot l'any, amb l'objectiu de connectar els agents educatius, especialment l'escola i els casals d'estiu, perquè treballin de manera cooperativa.

Objectius

- > Conèixer la realitat educativa del municipi i dissenyar accions adaptades a les necessitats detectades.
- > Posicionar els casals d'estiu al mapa educatiu del municipi.
- > Assegurar la connexió entre els casals d'estiu i els altres agents educatius del municipi, sobretot els centres escolars.

Mesures

Conèixer la realitat educativa

- X1** Elaborar un **mapa de distribució de l'oferta** de casals organitzats per diferents entitats (casals municipals, privats, tercer sector, etc.) per generar una oferta unificada i coordinada al territori que garanteixi una distribució territorial equilibrada:
- **Nombre de places** que s'ofereixen, qui organitza els casals i volum de participació.
  - Percentatge d'infants i persones adolescents en situació de **vulnerabilitat**.
  - **Cobertura** horària, territorial i diferències territorials al municipi.
  - **Modalitats** o especificitats dels casals (de lleure, esportius, artístics, formatius, etc.).
  - Diversitat d'**agents** que els promou.
  - **Edats**.
  - **Preus i bonificacions, o ajuts econòmics**.
- X2** **Analitzar les necessitats** segons cada àrea territorial del municipi per prioritzar els objectius estratègics i garantir cobertura, accessibilitat i equilibri territorial, especialment pel que fa als col·lectius en situació de vulnerabilitat. Aspectes que cal tenir en compte:
- Incorporar la **perspectiva de gènere, la condició sociocultural, les necessitats educatives especials i l'etapa evolutiva**.
  - Preveure la participació de diferents àrees de l'ajuntament, com ara l'**Oficina Municipal d'Escolarització** —per disposar de dades municipals actualitzades—, els Serveis Socials o educadores i educadors de carrer —per la visió especialitzada que tenen.
  - Garantir la **participació** del conjunt d'**agents educatius**, com ara entitats de lleure, de joventut i d'esports, o associacions de famílies. Si és possible, es pot fer mitjançant espais com ara els consells escolars, els consells educatius o les taules de coordinació tècnica.
  - Concretar amb els **centres educatius** les necessitats i prioritats que cal abordar als casals segons la realitat de cada àrea territorial.

Posicionar-se davant la xarxa educativa

- X3** Definir els **objectius estratègics** dels casals, unificar criteris amb les entitats col·laboradores i generar consensos a partir de les necessitats detectades.
- Preveure la participació conjunta de diverses **àrees municipals** i altres **agents educatius** de cada àrea territorial (escola, entitats, clubs esportius, centres cívics, etc.).
  - Definir els **objectius globals** de municipi i els de cada àrea territorial, i segons la tipologia de les entitats promotores.
  - Preveure que, tot i la vigència anual, s'aprovin **convenis** segons una temporalització diferent.
  - Prioritzar les **mesures d'equitat**.
  - Presentar i compartir els **criteris** que han de regir el desplegament dels casals d'estiu, d'acord amb els principis d'equilibri territorial, diversitat de l'oferta i garantia de cobertura als entorns que estan en una situació de més vulnerabilitat durant els mesos d'estiu.
  - Aconseguir la participació i el compromís de les entitats a l'hora d'aprovar els **objectius estratègics**, de manera que se sentin implicades en el projecte.

Vincular l'aposta dels casals amb la resta d'agents i aprenentatges

---

- X4** Planificar i posar en pràctica un procés per **connectar** els **casals d'estiu** i els **centres educatius** per tal d'enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.
- Compartir l'estratègia comuna al **Consell Municipal d'Educació** i qualificar el temps educatiu d'estiu com d'interès general.
  - Conciliar l'organització dels casals amb l'**organització escolar**. Per exemple, promoure una trobada anual prèvia a l'inici dels casals entre els responsables dels centres educatius i els responsables dels casals.
  - **Dotar els equips dels casals** de la informació, la formació, els recursos i el personal necessaris per desenvolupar la proposta amb garanties.
  - Promoure la **coordinació** entre **casals** i **escoles** de referència, i facilitar que el professorat sàpiga a quins casals d'estiu van **els alumnes**.
  - Assegurar el **traspàs d'informació** entre els responsables dels centres educatius i dels casals d'estiu a través d'una **figura de connexió**, les funcions de la qual es desenvolupen en tres àmbits:
    - **Difusió de l'oferta**.
    - **Acompanyament** a les famílies a l'hora de triar casal i fer-hi la inscripció, i suport al professorat pel que fa a les tasques d'orientació als casals d'estiu.
    - **Continuïtat educativa**: identificar competències específiques de millora, sobretot pel que fa a l'alumnat que està en una situació de més vulnerabilitat.

(Vincular l'aposta dels casals amb la resta d'agents i aprenentatges)

- Promoure la participació dels centres escolars en **comissions mixtes** juntament amb altres agents educatius, perquè comparteixin criteris, experiències i estratègies, o identifiquin objectius comuns de treball. Afavorir, d'aquesta manera, que es concretin nous objectius pedagògics per enriquir encara més els aprenentatges.
- Oferir **suports específics** perquè els casals que es programin en centres educatius es desenvolupin amb garanties:
  - Cobrir aspectes de seguretat i de normativa per a l'ús normalitzat dels espais escolars.
  - Ubicar als centres educatius punts d'informació i d'acompanyament en el moment de la inscripció als casals d'estiu.

X5 Planificar i posar en pràctica un procés de **connexió** entre els **casals** i els **agents educatius** (entitats educatives, esportives, equipaments culturals o famílies) per enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.

- Concretar des de la Taula Comunitària les estratègies i els espais perquè els casals i els agents educatius quedin connectats a través d'un **mapa** que reculli les diverses activitats culturals, artístiques i formatives que impulsen les entitats i els equipaments comunitaris.
- Identificar a partir del mapa elaborat des de la Taula Comunitària quins **objectius estratègics** s'han de treballar.
- Incorporar a la programació educativa dels casals les **oportunitats** que ofereix l'**entorn** segons els objectius estratègics de cada àrea territorial.
- **Acompanyar** les **entitats** en la preparació de cada projecte educatiu de casal d'estiu i en l'execució: facilitar la connexió amb serveis socials, centres educatius i entitats educatives quan calgui, i establir una relació educativa continuada amb la persona responsable de l'àmbit d'inclusió educativa.
- Posar a l'abast de les entitats un **mapa d'espais del municipi** útil per a les activitats de lleure infantils i juvenils.
- Promoure la **cessió d'espais municipals** perquè continuïn les activitats de lleure educatiu fora de les vacances d'estiu.
- Incloure en els contactes i les reunions amb les **famílies** informació sobre les competències i els aprenentatges.
- Convidar **artistes** i **esportistes** del barri perquè, des de diferents disciplines, desenvolupin activitats concretes.

X6 Posar en pràctica **accions de tancament** del procés de connexió entre els agents del municipi.

- Compartir un **document de retorn** perquè els agents educatius de la Taula Comunitària valorin les activitats d'estiu.
- Pel que fa a les famílies, és interessant repartir-los **formularis de valoració** dels casals d'estiu un cop finalitzades les activitats. També és important disposar d'un espai al web de l'ajuntament des d'on puguin fer comentaris i suggeriments, o bé recollir els interessos i les inquietuds que tenen a través de les AFA.

(Vincular l'aposta dels casals amb la resta d'agents i aprenentatges)

X7 **Implicar els centres educatius en l'oferta** de casals d'estiu abans de la presentació oficial de les activitats i explicar-los les línies generals del programa de casals d'estiu perquè les coneguin i puguin informar-ne les famílies, i també per demanar-los que hi participin. Fer saber quines activitats es duran a terme i en quins equipaments.

- Donar a conèixer les **dates clau** (inici de la difusió, període d'inscripcions, etc.) als centres escolars.
- Donar-los **informació** de les temàtiques educatives o de les particularitats dels casals d'estiu que es duran a terme al territori.
- Comunicar-los el **sistema d'inscripcions** i les dates en què es duran a terme.
- Informar-los del **sistema de beques** o de **bonificacions** per tram de renda familiar, els descomptes per a germanes o germans inscrits, etc.
- Fer-los conèixer totes les mesures previstes per assegurar la inclusió d'infants amb **necessitats educatives especials**.
- Promoure que els **tutors i altres figures** dels centres educatius, com ara les persones tècniques d'integració social i les educadores socials, **difonguin l'oferta** amb l'objectiu que l'alumnat participi en els casals d'estiu.

Síntesi de l'àmbit «Treball en xarxa»

Òrgans

- Taula Tècnica Municipal (TTM). → ○
- Taula Comunitària (TC). → ○
- Equip de Gestió (EdG). → ○
- Consell Municipal d'Educació (CME). → ○
- Comissions Socials (CS). → ○

Què fem?

- Conèixer la realitat educativa.
- Posicionar-se davant la xarxa educativa.
- Vincular l'aposta dels casals amb la resta d'agents i aprenentatges.

→ ○

Documents

- Document estratègic dels casals d'estiu (DECE). → ○
- Programació dels casals d'estiu (PCE). → ○
- Document de retorn per als agents implicats en els casals d'estiu (DR). → ○
- Document d'estàndards de qualitat (DEQ). → ○
- Pla de Comunicació (PC). → ○

Temporalització

Taula 2

MESURES	DOCUMENTS	ÒRGANS	SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY	JUL	AG	SET	OCT	NOV
Conèixer la realitat educativa																	
X1	DECE	TTM															
X2	DECE	TTM															
Posicionar-se davant la xarxa educativa																	
X3	DECE	TTM															
Vincular l'aposta dels casals amb la resta d'agents i aprenentatges																	
X4	DECE PCE DEQ	TTM EdG CME CS															
X5	DECE DR DEQ	TC EdG															
X6	DR	EdG															
X7	PC	EdG															

- X1** Elaborar un mapa de distribució de l'oferta de casals organitzats per diferents entitats (casals municipals, privats, tercer sector, etc.) per generar una oferta unificada i coordinada al territori que garanteixi una distribució territorial equilibrada.
- X2** Analitzar les necessitats segons cada àrea territorial del municipi per prioritzar els objectius estratègics i garantir cobertura, accessibilitat i equilibri territorial, especialment pel que fa als col·lectius en situació de vulnerabilitat.
- X3** Definir els objectius estratègics dels casals, unificar criteris amb les entitats col·laboradores i generar consensos a partir de les necessitats detectades.
- X4** Planificar i posar en pràctica un procés per connectar els casals d'estiu i els centres educatius per tal d'enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.
- X5** Planificar i posar en pràctica un procés de connexió entre els casals i els agents educatius (entitats educatives, esportives, equipaments culturals o famílies) per enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.
- X6** Posar en pràctica accions de tancament del procés de connexió entre els agents del municipi.
- X7** Implicar els centres educatius en l'oferta de casals d'estiu abans de la presentació oficial de les activitats i explicar-los les línies generals del programa de casals d'estiu perquè les coneguin i puguin informar-ne les famílies, i també per demanar-los que hi participin. Fer saber quines activitats es duran a terme i en quins equipaments.

Recursos i experiències d'interès

Marc d'orientacions per a un estiu enriquit. Document de treball i orientacions sobre l'estiu enriquit

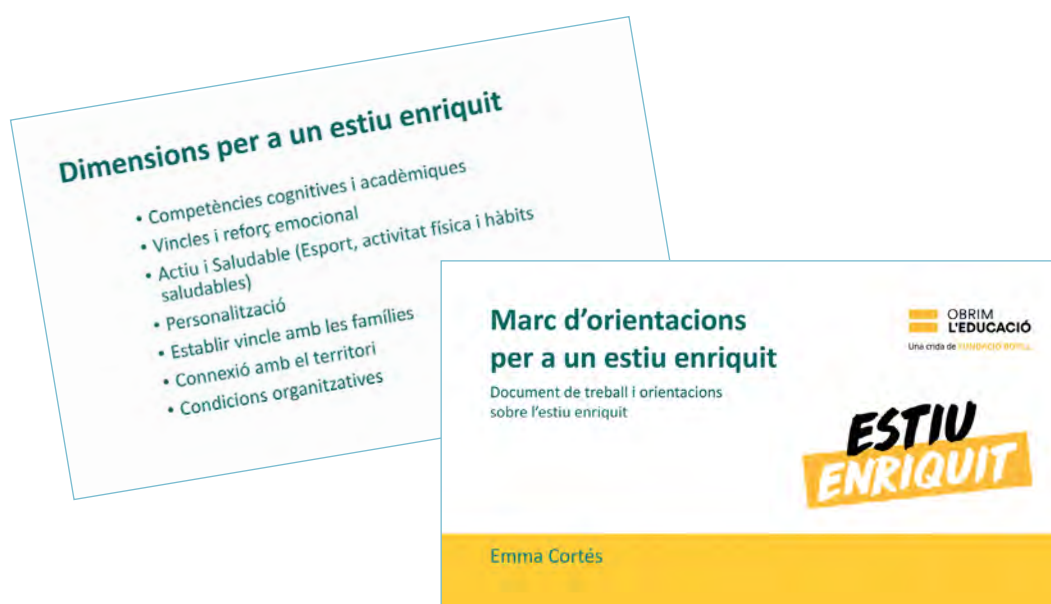
Què és?

És un document pràctic que proposa orientacions centrades en set dimensions rellevants per contribuir a un estiu enriquit. Concretament, les dimensions són:

- > Competències cognitives i acadèmiques.
- > Vincles i reforç emocional.
- > Activitats saludables.
- > Personalització de l'aprenentatge.
- > Vincles amb les famílies.
- > Connexió amb el territori.
- > Condicions organitzatives.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè posa l'accent en la perspectiva de la governança com a àmbit decisiu per garantir l'accés equitatiu als casals d'estiu.

Recursos i experiències d'interès

Activitats d'Estiu al Prat

Què és?

És un programa d'activitats lúdiques i educatives que organitzen al Prat de Llobregat les entitats de lleure, esportives, culturals i educatives en col·laboració amb els serveis municipals. Tenen lloc de juny a setembre a partir d'una proposta d'accions i experiències en espais de colònies, equipaments públics, escoles i recursos naturals del territori. És una aposta de qualitat i de proximitat.

Què ha aconseguit?

- Ha generat una estratègia comuna entre la Comissió Tècnica Municipal i les entitats participants a l'hora d'organitzar, gestionar i comunicar les activitats d'estiu.
- Ha sistematitzat la gestió i l'explotació de les dades gràcies a un programa informàtic comú que gestiona, entre d'altres: inscripcions, beques, descomptes de les entitats, demandes específiques per a alumnat amb necessitats educatives especials, acollides, serveis de menjador o transferències bancàries entre l'Ajuntament i les entitats.
- Ha facilitat l'accés equilibrat als espais i equipaments públics del conjunt de barris.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè des de les activitats es transmeten valors i es fomenta l'aprenentatge competencial.
- Perquè facilita l'equitat educativa en oferir més oportunitats d'accés a casals d'estiu amb un sistema públic de beques i un programa específic amb pressupost per a infants i persones joves amb necessitats educatives especials.
- Perquè la diversitat d'infants i persones joves i l'ampli ventall d'accions afavoreixen la cohesió social i l'esperit transformador de l'acció educativa.

Recursos i experiències d'interès

#RavalEstiuEducatiu

Què és?

És l'aliança comunitària de l'estiu al barri del Raval de Barcelona per aportar aprenentatges d'estiu enriquits amb continguts culturals i educatius de qualitat i proximitat.

Què ha aconseguit?

- Ha facilitat que molts infants i persones joves del Raval accedissin a oportunitats d'aprenentatge de qualitat, alhora que gaudien i milloraven competències (comprensió i expressió oral i escrita, plurilingüisme, interculturalitat, ús de les tecnologies de la informació, actitud crítica i reflexiva, treball en equip, servei a la comunitat).
- Ha donat suport a les organitzacions que promouen els casals i les activitats d'estiu en temps de pandèmia.
- Ha contribuït a generar una programació comunitària d'activitats educatives i culturals gratuïtes, en què han participat diferents actors: casals, entitats socials, equipaments

culturals, xarxes veïnals i serveis municipals, i amb una proposta variada: cercles de música, activitats de foment de la lectura, tallers d'expressió plàstica, jocs cooperatius, dansa, teatre, visites culturals, fotografia, tecnologia, fusteria, etc.

- S'ha consolidat la col·laboració estable entre entitats socioeducatives i entorn cultural i educatiu del barri a l'estiu. Actualment, s'està treballant en la segona edició.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè posa infants i persones joves al centre, i connecta els recursos i els agents educatius del territori, de manera que ofereix les competències d'aprenentatge necessàries per garantir un estiu amb aprenentatges enriquits.
- Perquè contribueix a un model d'estiu que és accessible al conjunt d'infants i es desenvolupa sota paràmetres de qualitat educativa.

#RavalEstiuEducatiu

El grup de treball comunitari neix per donar resposta a la necessitat de **garantir el lleure educatiu d'infants i joves al barri del Raval** de Barcelona després del dur confinament de la primavera del 2020.

A PARTIR DE DEMÀ
els nens i noies
TENIU 1H
DIÀRIA PER
SORTIR

Tot Raval

EQUITAT

L'equitat ha de ser un dels criteris fonamentals de qualsevol política pública. Sobretot, si pensem en polítiques educatives. El programa municipal de casals d'estiu ha d'assegurar l'equitat educativa en totes les dimensions i ha de tenir en compte la diversitat i l'heterogeneïtat de territoris, famílies i infants.

Objectius

- Garantir l'acompanyament en l'accés als casals d'estiu segons els àmbits prioritaris d'acció.
- Assegurar la inclusió del conjunt d'infants i de persones joves al llarg del procés educatiu i des del treball en xarxa.

Mesures

Promoure l'accés als casals d'estiu a partir d'uns àmbits prioritaris d'acció

- E1** Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb **igualtat d'oportunitats des d'un punt de vista econòmic**.
- **Acompanyar en el procés d'inscripció** les famílies en situació de vulnerabilitat per superar possibles barreres simbòliques i assegurar que reben informació i fan els tràmits de manera correcta.
  - Implantar un **programa de mobilitat** per garantir que totes les famílies del municipi poden accedir als casals d'estiu.
  - Vincular places a perfils familiars concrets, mitjançant ajuts econòmics, transport gratuït i beques menjador, per garantir la mobilitat i **evitar processos de segregació** educativa, com ara les sobredemandes en alguns casals.
  - Ampliar el termini d'inscripció i establir un **sistema de beques**, bonificacions per trams de renda o mesures de tarifació social perquè les famílies accedeixin als casals al llarg de l'estiu.
  - Assegurar la **cobertura de places** per a infants i persones adolescents de famílies en situació de vulnerabilitat a partir d'indicadors com ara les beques menjador o altres ajudes específiques.

(Promoure l'accés als casals d'estiu a partir d'uns àmbits prioritaris d'acció)

E2 Impulsar mesures perquè les persones participants dels casals d'estiu siguin un reflex de la **diversitat social** i cultural del municipi.

- **Personalitzar la comunicació** amb les famílies vinculades a espais de la xarxa d'atenció bàsica, com ara serveis socials, centres oberts o serveis i equipaments de joventut, per informar-les dels beneficis dels casals d'estiu i de les condicions per apuntar-s'hi.
- Dissenyar **sessions informatives** perquè les noves famílies coneguin el valor educatiu dels casals d'estiu. Es poden dur a terme en espais estratègics, com ara centres educatius, l'espai públic o altres llocs d'interès al municipi.
- Promoure que entre **els equips educatius** hi hagi diversitat social i cultural per vincular-se encara més a determinats perfils familiars del municipi.
- Oferir **formació específica** en interculturalitat per tal que els equips educatius posin en pràctica la pedagogia intercultural i disposin d'eines per a la mediació.

E3 Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb **igualtat de gènere**.

- Oferir **suport o assessorament** específic perquè en el disseny de les activitats s'inclougi la perspectiva de gènere.
- Promoure **itineraris educatius** perquè el conjunt d'infants i persones joves participin en activitats esportives o culturals de manera igualitària, i evitar biaixos en l'accés a les activitats o usos diferenciats en funció del gènere.

E4 Concretar les mesures i accions que permeten que els casals d'estiu donin resposta a l'etapa evolutiva de les persones participants, especialment en els moments de **transició**.

- Preveure **la continuïtat i la connexió** de les famílies i les persones participants segons cada etapa evolutiva, i vincular-les a les activitats extraescolars de la resta de l'any per facilitar-los el pas de l'educació primària a la secundària.

E5 Concretar mesures orientades a garantir la **inclusió educativa** dels infants i les persones joves amb **discapacitat**.

- Fer arribar les mesures del **Pla d'Inclusió Municipal** per a l'estiu als equips educatius dels casals perquè les coneguin i les posin en pràctica.
- Fer un mapa dels **serveis, projectes i xarxes de suport** que hi ha al municipi en l'àmbit de la inclusió, i posar-lo a disposició dels equips educatius dels casals.
- Assegurar i garantir que la programació dels casals prevegi l'adaptació a les necessitats dels infants i persones joves **participants amb necessitats específiques de suport educatiu** (discapacitat física, visual, auditiva, etc.), de manera que incorpori el llenguatge de signes, el Braille, figures d'acompanyament directe segons el grau de suport requerit, etc.

(Promoure l'accés als casals d'estiu a partir d'uns àmbits prioritaris d'acció)

- Assegurar la connexió entre els casals i la **Comissió d'Atenció a la Diversitat** de les escoles per treballar de manera coordinada segons les necessitats de les persones participants amb necessitats específiques de suport educatiu.
- Aportar la figura d'un **monitor o monitora de suport** segons els infants i les persones joves que ho necessitin, amb l'objectiu de personalitzar l'atenció educativa dins el grup.

Garantir la inclusió al llarg del procés educatiu des del treball en xarxa

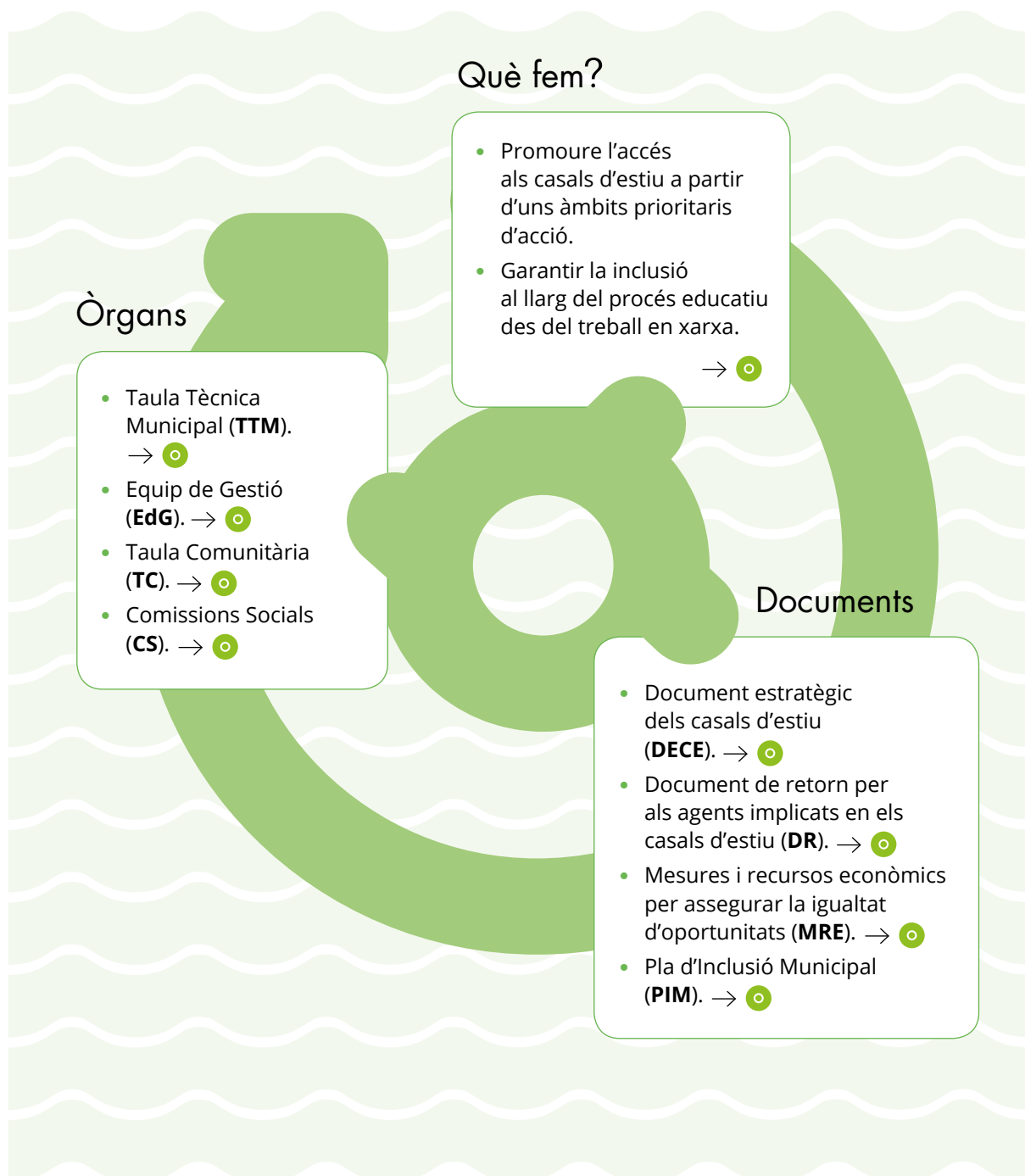
E6 Identificar barreres (físiques, econòmiques i simbòliques) que dificulten l'accessibilitat de les famílies als casals d'estiu i activar les mesures necessàries per superar-les.

- Fer **extensible l'oferta** dels casals d'estiu fins a la primera setmana de setembre.
- **Actualitzar** cada any la llista de barreres a partir de **les dades** que proporcionen els serveis tècnics municipals de l'ajuntament.
- Identificar entre els agents educatius del municipi (mestres, educadores i educadors socials, treballadores i treballadors socials, tècniques i tècnics de joventut, etc.) les barreres que dificulten l'**accés amb equitat** a l'oferta de casals d'estiu.
- Promoure que en els projectes educatius dels casals hi hagi elements únics que els facin atractius i diferents de la resta de casals, amb l'objectiu d'afavorir la **diversitat de programacions**.
- Vetllar per la **redistribució territorial** i limitar, si cal, el nombre de places de casals en alguns casos per afavorir una millor distribució dels infants i persones joves participants, així com una oferta equilibrada arreu del municipi.

E7 Vincular el plantejament municipal de casals d'estiu a les **Comissions Socials dels centres educatius del municipi**.

- Concretar amb les Comissions Socials la demanda d'informació concreta i els mecanismes per **garantir l'accés** de l'alumnat que més ho necessita.
- Compartir amb les Comissions Socials la programació dels casals per donar una més bona **resposta a necessitats específiques**.
- Concretar amb les Comissions Socials les **vies de seguiment** de les situacions més complexes per garantir la vinculació dels infants i persones joves.

Síntesi de l'àmbit «Equitat»

Temporalització

Taula 3

MESURES	DOCUMENTS	ÒRGANS	SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY	JUL	AG	SET	OCT	NOV	
Promoure l'accés als casals d'estiu a partir d'uns àmbits prioritaris d'acció																		
E1	DECE DR MRE	TTM																
E2	PIM	EdG																
E3	DECE PIM DR	TTM EdG																
E4	DECE PIM DR	TTM EdG																
E5	DECE PIM DR	TTM EdG																
Garantir la inclusió al llarg del procés educatiu des del treball en xarxa																		
E6	DECE	TTM																
E7	DECE PIM	TC EdG CS																

- E1** Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb igualtat d'oportunitats des d'un punt de vista econòmic.
- E2** Impulsar mesures perquè les persones participants dels casals d'estiu siguin un reflex de la diversitat social i cultural del municipi.
- E3** Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb igualtat de gènere.
- E4** Concretar les mesures i accions que permeten que els casals d'estiu donin resposta a l'etapa evolutiva de les persones participants, especialment en els moments de transició.

- E5** Concretar mesures orientades a garantir la inclusió educativa dels infants i les persones joves amb discapacitat.
- E6** Identificar barreres (físiques, econòmiques i simbòliques) que dificulten l'accessibilitat de les famílies als casals d'estiu i activar les mesures necessàries per superar-les.
- E7** Vincular el plantejament municipal de casals d'estiu a les Comissions Socials dels centres educatius del municipi.

Recursos i experiències d'interès

Casals urbans Baobab al Besòs i al Maresme

Què és?

Són casals urbans gratuïts, durant l'agost i amb sentit educatiu. Són impulsats per l'Ajuntament de Barcelona, concretament, per la Direcció de Ciutat Educadora i Cultura als Barris i pel Pla de Barris. Hi participen infants de quatre a dotze anys i es duen a terme principalment en escoles públiques dels barris prioritaris de la ciutat de Barcelona. Es concep cada casal com un node potent per a l'ecosistema educatiu del barri que proporciona experimentació en grup i que fomenta el pensament crític i el compromís amb l'entorn.

Què ha aconseguit?

- Ha promogut equitat i ha generat oportunitats educatives en barris de la ciutat de Barcelona on abans no hi havia lleure educatiu d'estiu.
- Ha fomentat equitat educativa, en oferir més oportunitats d'accés als casals d'estiu i als projectes de lleure associatiu de caps de setmana.
- Ha proporcionat formació i acompanyament als equips educatius formats per monitors i monitores, que són joves del mateix barri.

- Ha permès que tant infants, persones joves com famílies tinguin experiències d'aprenentatge mitjançant la pedagogia del lleure.
- Ha generat l'interès de famílies i infants per participar en esplais i caus al barri durant la resta de l'any.
- Ha contribuït que joves dels mateixos barris formin part d'entitats de lleure associatiu durant l'any.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè genera processos d'educació comunitària i contribueix a la cohesió i a la inclusió socials.
- Perquè connecta escoles i entitats.
- Perquè les persones joves del barri es fan càrrec dels casals i assumeixen rols educatius que generen aprenentatges amb altres infants de l'entorn.
- Perquè és una acció gradual que es construeix durant l'any des de l'aliança i el treball col·laboratiu amb la xarxa i els agents comunitaris.
- Perquè promou una pedagogia d'aprenentatge competencial i els infants participen en l'organització i la planificació de les activitats.

BAOBAB
ARRELANT ESPLAIS
I CAUS A LA CIUTAT

Recursos i experiències d'interès

Guía para asegurar la inclusión y la equidad en la educación

Què és?

És una guia de la UNESCO que aporta indicacions generals orientades a desenvolupar la inclusió i l'equitat educativa, tant en contextos internacionals d'aprenentatge formals com no formals. Es fonamenta en un marc d'avaluació que contribueix a configurar sistemes educatius més inclusius i equitatius, des de la participació de professionals, famílies i alumnat.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè millora la qualitat educativa dels projectes educatius existents.
- Perquè proposa plantejaments d'avaluació des de la participació de les persones protagonistes dels processos d'aprenentatge (agents educatius o persones joves).
- Perquè des de l'àmbit de la governança proposa eines de millora i revisió.

Recursos i experiències d'interès

A Camp for Everyone! A Guide to Including Children of All Abilities in Summer Camp Programs

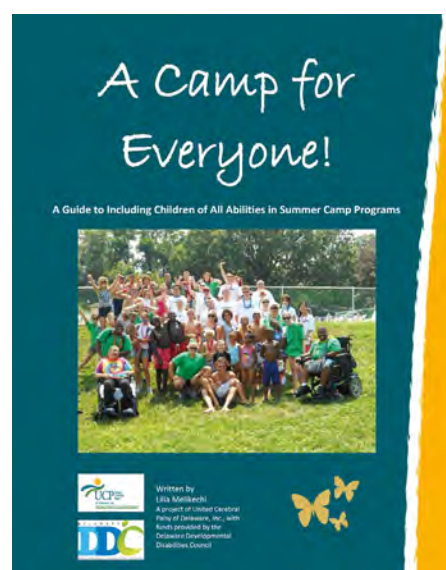
Què és?

És una guia, un projecte de United Cerebral Palsy of Delaware (Associació de Paràlisi Cerebral de Delaware) amb fons del Delaware Developmental Disabilities Council (Comitè de Discapacitats en el Desenvolupament de Delaware), que se centra en la inclusió d'infants i persones joves amb discapacitat als casals d'estiu. En el procés d'elaboració hi van participar famílies i persones joves amb discapacitat. És un document que ofereix estratègies pràctiques per avançar en la qualitat i la inclusió educatives.

Els continguts i les orientacions, coherents amb el principi d'inclusió educativa, generen un context adequat per als casals, se centren en les capacitats, en detriment d'un enfocament des del dèficit, treballen la importància dels aspectes comunicatius, fomenten els aspectes organitzatius i de lideratge, proposen activitats educatives inclusives, i ajuden a comprendre actituds i conductes.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè contribueix a millorar la qualitat educativa des de la perspectiva de l'equitat i la inclusió.
- Perquè ofereix eines pràctiques a partir de pedagogies actives i participatives, i que contribueixen a fomentar la cultura de la inclusió.

QUALITAT

Transformar els posicionaments que els municipis han tingut històricament sobre la realitat dels casals d'estiu, per ajustar-los a plantejaments coherents amb l'Educació 360, implica, també, replantejar i reorganitzar moltes de les pràctiques habituals, a més de revisar-ne el sentit i la coherència respecte dels objectius establerts. Cal, per tant, definir de manera clara els criteris de qualitat i preveure els recursos i els suports necessaris per assolir-los.

Aquesta transformació consisteix a fer-se preguntes sobre si les estratègies que s'han dut a terme fins ara són les més adequades per incorporar de ple l'àmbit dels casals d'estiu a l'ecosistema educatiu del municipi. A més, la resposta a aquestes qüestions ha d'arribar d'una acció avaluadora constant i honesta, que cerqui evidències per assegurar que tot es fa de la millor manera possible.

Objectius

- Establir el lideratge pedagògic de l'ajuntament pel que fa a l'oferta de casals d'estiu amb criteris de qualitat.
- Proporcionar els suports necessaris per assegurar la qualitat i l'aprenentatge enriquit als casals d'estiu.
- Incorporar l'avaluació com una manera de reflexionar sobre el treball educatiu dels casals d'estiu i millorar-ne la qualitat.

Mesures

Establir criteris de qualitat

- Q1** Fixar i promoure **paràmetres de qualitat** per a l'oferta de casals del municipi.
- Establir de **manera consensuada** els paràmetres de qualitat prioritaris segons el context i les necessitats, amb l'objectiu de garantir experiències d'aprenentatge enriquit per a les persones participants.
  - Promoure que s'apliquin **estàndards de qualitat en l'àmbit pedagògic**. Recomanar el treball per competències i la inclusió d'infants i persones joves amb necessitats educatives especials.
  - Promoure que s'apliquin **estàndards de qualitat en l'àmbit organitzatiu**. Es recomana que cada entitat elabori i publiqui la descripció del projecte, que inclou: programa detallat de les activitats, objectius i metodologia de treball, lloc, nombre de places, franges horàries i recursos necessaris.

(Establir criteris de qualitat)

Q2 Incloure la **visió de les famílies** com a estratègia per incrementar la qualitat educativa dels casals d'estiu.

- Treballar amb les **AFA** dels centres educatius els paràmetres de qualitat indispensables de les activitats, incloent-hi aspectes d'organització i educatius.

Q3 Promoure estratègies de **personalització educativa** a través de la participació dels infants i persones joves al llarg del procés educatiu per tal d'afavorir una actitud proactiva.

- **Implicar els infants i les persones joves** en la programació, realització i avaluació de les activitats, de manera que la seva veu sigui present en el desenvolupament del casal d'estiu.

Oferir suports per a la qualitat i l'aprenentatge enriquit

Q4 Promoure un **Pla de Formació** que, en coherència amb la detecció de necessitats i anàlisi de la realitat, s'adrexi als equips educatius dels casals i permeti millorar la qualitat educativa.

Incloure continguts formatius rellevants per **enriquir els aprenentatges**, com ara: estratègies de personalització educativa de base comunitària, aprenentatge socioemocional, estratègies d'atenció a la diversitat o ús de les STEAM (ciència, tecnologia, enginyeria, art i matemàtiques, de l'anglès *science, technology, engineering, arts and math*).

- Generar espais **formatius específics** en coherència amb la detecció de necessitats i anàlisi de la realitat.
- Facilitar espais i temps perquè les formacions siguin comunitàries, des de la **participació de diferents agents educatius** del municipi, com ara: equips dels casals, educadors i educadores d'entitats educatives, professionals dels centres educatius, centres de recursos pedagògics o famílies.

Q5 Posar en pràctica les estratègies següents de **suport a les entitats**, abans i durant els casals d'estiu.

- **Incentivar que es compleixin els estàndards de qualitat**, ja sigui a través de la formació com del sistema de subvencions municipals.
  - Disposar d'un recull d'espais que, en un entorn obert o en equipaments, siguin propicis per **dur a terme activitats compartides entre casals**.
  - Proposar **itineraris incentivats** des del sistema de subvencions municipal per afavorir la relació social entre infants o persones joves de diferents condicions socials i de diferents escoles de referència.
  - Incentivar la incorporació de **nou talent i nous perfils de persones joves** del municipi als equips educatius dels casals. Per exemple, treballant-ho conjuntament entre centres educatius i entitats del municipi, i facilitant la formació per ser monitors i monitores.
  - Promoure que **nous agents** del municipi participin puntualment en els casals i n'enriqueixin els aprenentatges. Per exemple, elaborant una relació d'actius locals (artistes, persones amb experteses o amb possibilitat d'assessorar activitats específiques, etc.) i connectant-los amb els casals.
  - Arribar a **acords amb els centres** escolars per incorporar a la programació educativa dels casals d'estiu les competències lectora, oral, matemàtica i d'experimentació amb el medi.
  - Contribuir a donar **resposta a les necessitats** de suport que exposin tant l'escola com altres entitats. Per exemple: l'ús del català o l'atenció a l'absentisme escolar.
-

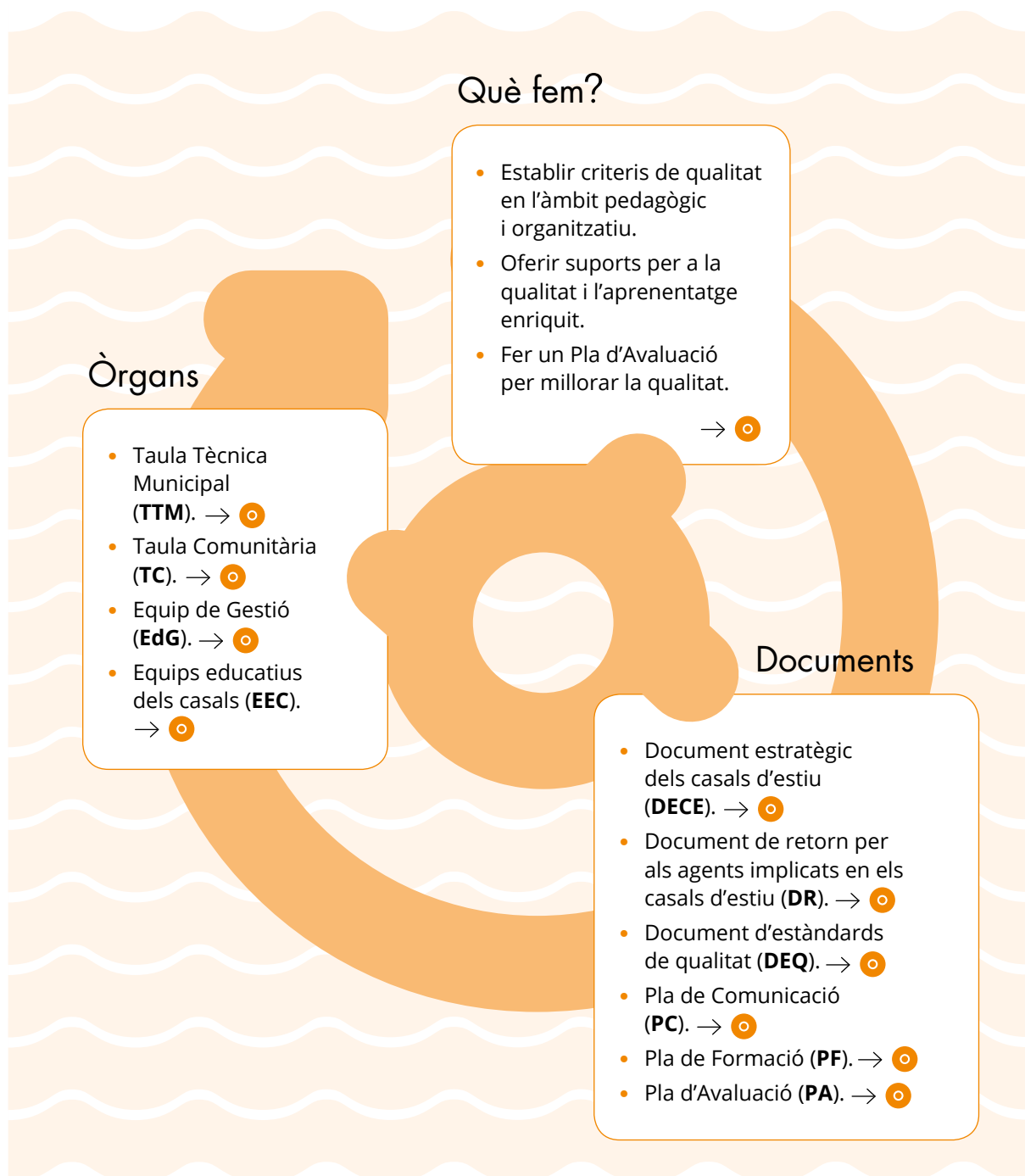

Fer un Pla d'Avaluació per millorar la qualitat

- Q6** Promoure des de l'ajuntament un **Pla d'Avaluació** dels casals amb el propòsit de millorar-ne aspectes clau de la gestió i la realització. El pot elaborar una persona o una unitat del mateix ajuntament, o una organització externa. Sigui com sigui, ha d'establir els indicadors quantitatius a què dona resposta i ha de definir els instruments qualitius (enquestes, entrevistes, etc.) necessaris.
- Assumir des de l'ajuntament el **paper de promotor** de l'avaluació: assegurar que s'hi impliquen tots els agents (àrees i serveis municipals, escoles, entitats que organitzen casals i famílies) i programar les sessions de treball necessàries.
  - Facilitar, per part de l'ajuntament, els **recursos necessaris** per fer l'avaluació i implementar les millores que se'n desprenguin.
-
- Q7** Determinar el **punt de partida** dels aspectes que es volen millorar (amb la participació dels diversos agents com a proveïdors d'informació) per fer el treball de recollida d'informació.
- Explicar el **propòsit de l'avaluació** al conjunt d'agents per assegurar que hi col·laboren.
  - Registrar les **dades necessàries** i aplicar els **instruments qualitius** necessaris (entrevistes, enquestes, dinàmiques grupals, observació directa, estudi de casos...) per determinar el resultat dels indicadors quantitatius abans de l'estiu.
  - Generar un **espai conjunt amb els agents implicats** per analitzar els resultats obtinguts segons els valors de referència establerts als indicadors.
  - Redactar un **informe breu** que sintetitzi l'estat de situació dels diversos aspectes clau i presentar-lo als agents implicats.
-
- Q8** Programar una o diverses **sessions amb l'Equip de Gestió** dels casals per redactar i aprovar les propostes de millora que s'implementaran d'acord amb el resultat de l'avaluació.
- Crear espais per proposar quines **millores** es podrien **implementar** en els aspectes que l'avaluació ha identificat com a millorables.
  - Assignar a les propostes de millora redactades una **previsió de l'impacte** d'implementar-les i acordar quines s'han d'implementar l'any següent, d'acord amb la prioritització a partir dels criteris d'impacte previstos i la viabilitat de cada mesura.
  - Reservar, per part de l'ajuntament, els **recursos necessaris** per implementar les propostes de millora sorgides de l'avaluació.
-

Síntesi de l'àmbit «Qualitat»

Temporalització

Taula 4

MESURES	DOCUMENTS	ÒRGANS	SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MARÇ	ABR	MAIG	JUNY	JUL	AG	SET	OCT	NOV
Establir criteris de qualitat																	
Q1	DECE DR DQ	TTM															
Q2	DECE	TC															
Q3	DECE PC	EEC															
Oferir suports per a la qualitat i l'aprenentatge enriquit																	
Q4	PF	EdG															
Q5	DEQ	EdG															
Fer un Pla d'Avaluació per millorar la qualitat																	
Q6	DECE	TTM															
Q7	PA	EdG															
Q8	DECE	EdG															

- Q1** Fixar i promoure paràmetres de qualitat per a l'oferta de casals del municipi.
- Q2** Incloure la visió de les famílies com a estratègia per incrementar la qualitat educativa dels casals d'estiu.
- Q3** Promoure estratègies de personalització educativa a través de la participació dels infants i persones joves al llarg del procés educatiu per tal d'afavorir una actitud proactiva.
- Q4** Promoure un Pla de Formació que, en coherència amb la detecció de necessitats i anàlisi de la realitat, s'adrexi als equips educatius dels casals i permeti millorar la qualitat educativa.
- Q5** Posar en pràctica estratègies de suport a les entitats, abans i durant els casals d'estiu.
- Q6** Promoure des de l'ajuntament un pla d'avaluació dels casals amb el propòsit de millorar-ne aspectes clau de la gestió i la realització. El pot elaborar una persona o una unitat del mateix ajuntament, o una organització externa. Sigui com sigui, ha d'establir els indicadors quantitius a què dona resposta i ha de definir els instruments qualitius (enquestes, entrevistes, etc.) necessaris.
- Q7** Determinar el punt de partida dels aspectes que es volen millorar (amb la participació dels diversos agents com a proveïdors d'informació) per fer el treball de recollida d'informació.
- Q8** Programar una o diverses sessions amb l'Equip de Gestió dels casals per redactar i aprovar les propostes de millora que s'implementaran d'acord amb el resultat de l'avaluació.

Recursos i experiències d'interès

El lleure educatiu d'estiu a la ciutat de Barcelona. Guia de suport i orientacions pedagògiques

Què és?

És una guia pedagògica, en el marc del programa 100 % Estiu, que, a través de propostes concretes, orienta els equips educatius per organitzar-se amb més intencionalitat educativa.

Es proposen orientacions específiques en els àmbits següents:

- > Grup d'infants.
- > Equip educatiu.
- > Joc.
- > Aprenentatges.
- > Salut.
- > Relacions comunitàries.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè, a partir d'orientacions específiques, millora la qualitat educativa de les activitats dels casals.
- Perquè proposa orientacions concretes per connectar els casals d'estiu amb l'entorn, sobretot amb l'escola.

Recursos i experiències d'interès

Competències per a la vida en el lleure educatiu

Què és?

És un document que recull les principals aportacions obtingudes en un seminari en què participen diferents agents del lleure educatiu. Se centra en les competències transversals del lleure educatiu que connecten els agents educatius i els aprenentatges en un mateix temps i espai, i pren com a referència les competències definides per la UNESCO el 2018.

Aquestes competències són:

- > Aprenentatge al llarg de la vida.
- > Autogestió.
- > Ús de diverses eines i recursos.
- > Interacció amb les altres persones.
- > Interacció amb el món.
- > Transdisciplinarietat.
- > Multialfabetització.

En cada cas, el document proporciona recursos per afavorir l'aprenentatge, exemples pràctics i elements per a la reflexió.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè posa l'accent en la necessitat de connectar els aprenentatges dels infants, les persones adolescents i les joves amb l'entorn d'una manera dinàmica i transversal.
- Perquè proposa mesures molt concretes, aplicables a la realitat dels casals d'estiu, amb l'objectiu d'afavorir les connexions entre els diferents agents educatius.

Recursos i experiències d'interès

+ Estiu

Què és?

És un programa municipal de Terrassa que proposa casals d'estiu de juny a setembre en col·laboració amb entitats de lleure, AFA i serveis municipals. Concentra l'oferta d'estiu en una guia d'activitats que multiplica les oportunitats educatives i afavoreix el desenvolupament de competències transversals i habilitats socials. Per exemple: cinema, divulgació d'oficis, pràctica narrativa, hip-hop, cursets intensius de natació, etc.

Què ha aconseguit?

- Ha materialitzat un programa únic i coordinat entre el conjunt d'entitats que és present a tots els barris de la ciutat.
- Ha contribuït a reduir la segregació social en l'àmbit del lleure d'estiu.
- Ha incrementat les beques i ajuts a les famílies que més ho necessiten a través d'un pressupost més elevat.
- Ha incrementat l'oferta de casals adaptats per a infants i persones adolescents amb necessitats intenses de suport.
- S'ha elaborat un catàleg de recursos educatius de la ciutat.

Per què té valor per a la proposta 360?

- Perquè promou la cohesió social i l'equitat des de l'organització comunitària.
- Perquè el lleure d'estiu s'emmarca en un model de treball compartit entre l'Ajuntament i les entitats que hi participen.
- Perquè l'educació en el temps de lleure es connecta a diferents oportunitats i espais d'aprenentatge de la ciutat.
- Perquè promou l'aprenentatge competencial.

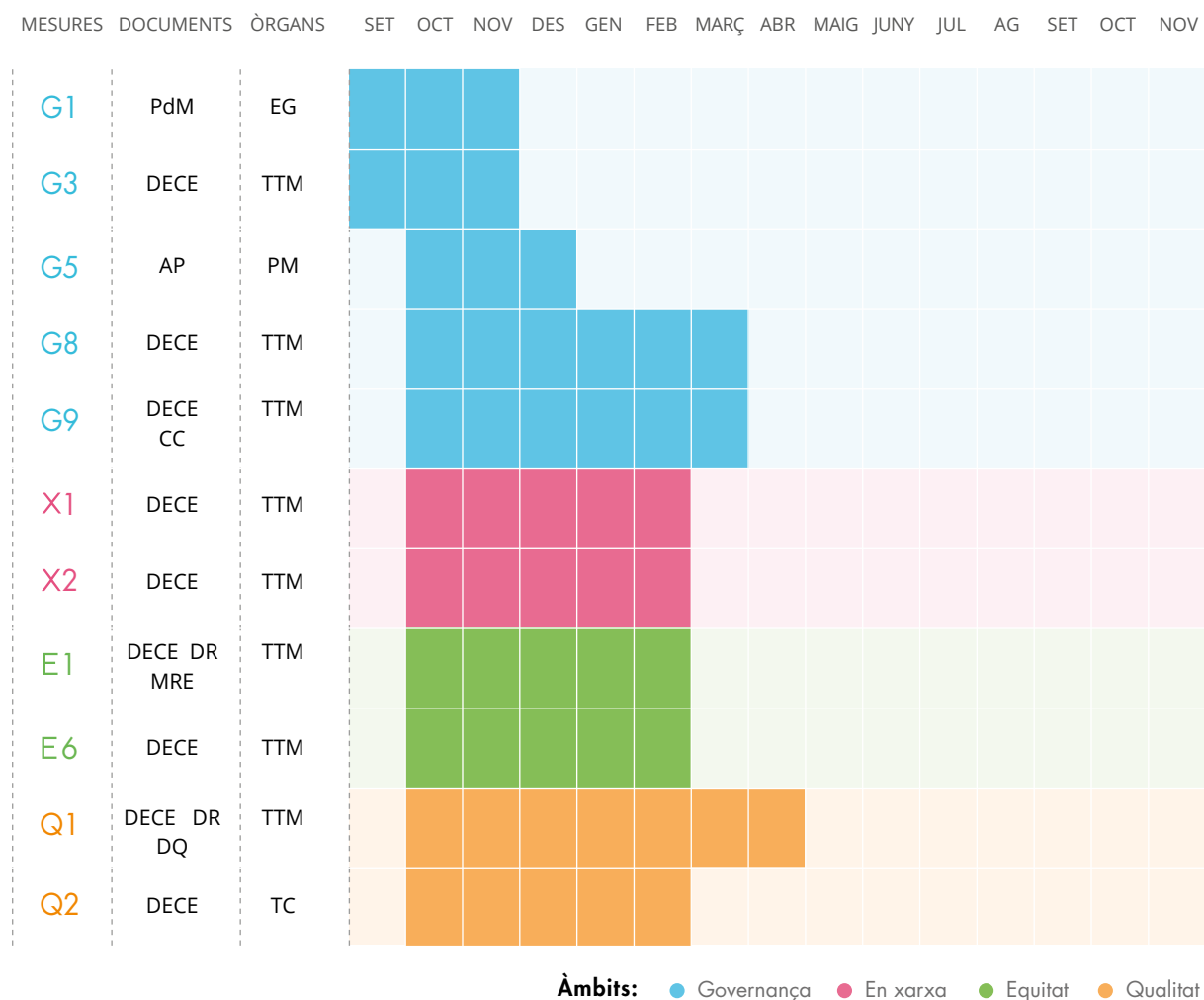
TEMPORALITZACIÓ DE LA GUIA

En aquest apartat es recull el calendari general d'implementació de la guia i es presenta per trimestres. Es tracta d'un calendari orientatiu que pretén ajudar i orientar en l'ordenació i la planificació de les accions i les mesures. És possible que en alguns casos es puguin avançar les tasques previstes i que en d'altres la situació municipal requereixi un calendari diferent.

Temporalització general: primer trimestre

Taula 5

Temporalització general: primer trimestre

Taula 5

Mesures

G1 Incorporar al Pla de Mandat o en altres documents equivalents el compromís explícit de garantir una oferta de casals d'estiu de qualitat amb la implicació de les àrees municipals que calgui i dels agents de la comunitat educativa.

G3 Convidar a la Taula Tècnica Municipal, amb la freqüència que es consideri oportuna, els agents polítics responsables de les àrees implicades per analitzar les necessitats i impulsar millores.

G5 Garantir que la Taula Tècnica Municipal incorpori, com a mínim, les àrees d'Educació, d'Infància, de Joventut, de Serveis Socials, d'Esports i de Cultura. Valorar, també, la possibilitat d'integrar altres àrees, com, per exemple, Acció Cívica, Comunitat i Participació.

G8 Promoure procediments interns a l'ajuntament per facilitar la innovació i la transversalitat, com a aspectes clau de governança.

G9 Establir col·laboracions amb les entitats del territori, mitjançant convenis o altres fórmules, amb l'objectiu de crear sinergies entre els programes.

X1 Elaborar un mapa de distribució de l'oferta de casals organitzats per diferents entitats (casals municipals, privats, tercer sector, etc.) per generar una oferta unificada i coordinada al territori que garanteixi una distribució territorial equilibrada.

X2 Analitzar les necessitats segons cada àrea territorial del municipi per prioritzar els objectius estratègics i garantir cobertura, accessibilitat i equilibri territorial, especialment pel que fa als col·lectius en situació de vulnerabilitat.

E1 Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb igualtat d'oportunitats des d'un punt de vista econòmic.

E6 Identificar barreres (físiques, econòmiques i simbòliques) que dificulten l'accessibilitat de les famílies als casals d'estiu i activar les mesures necessàries per superar-les.

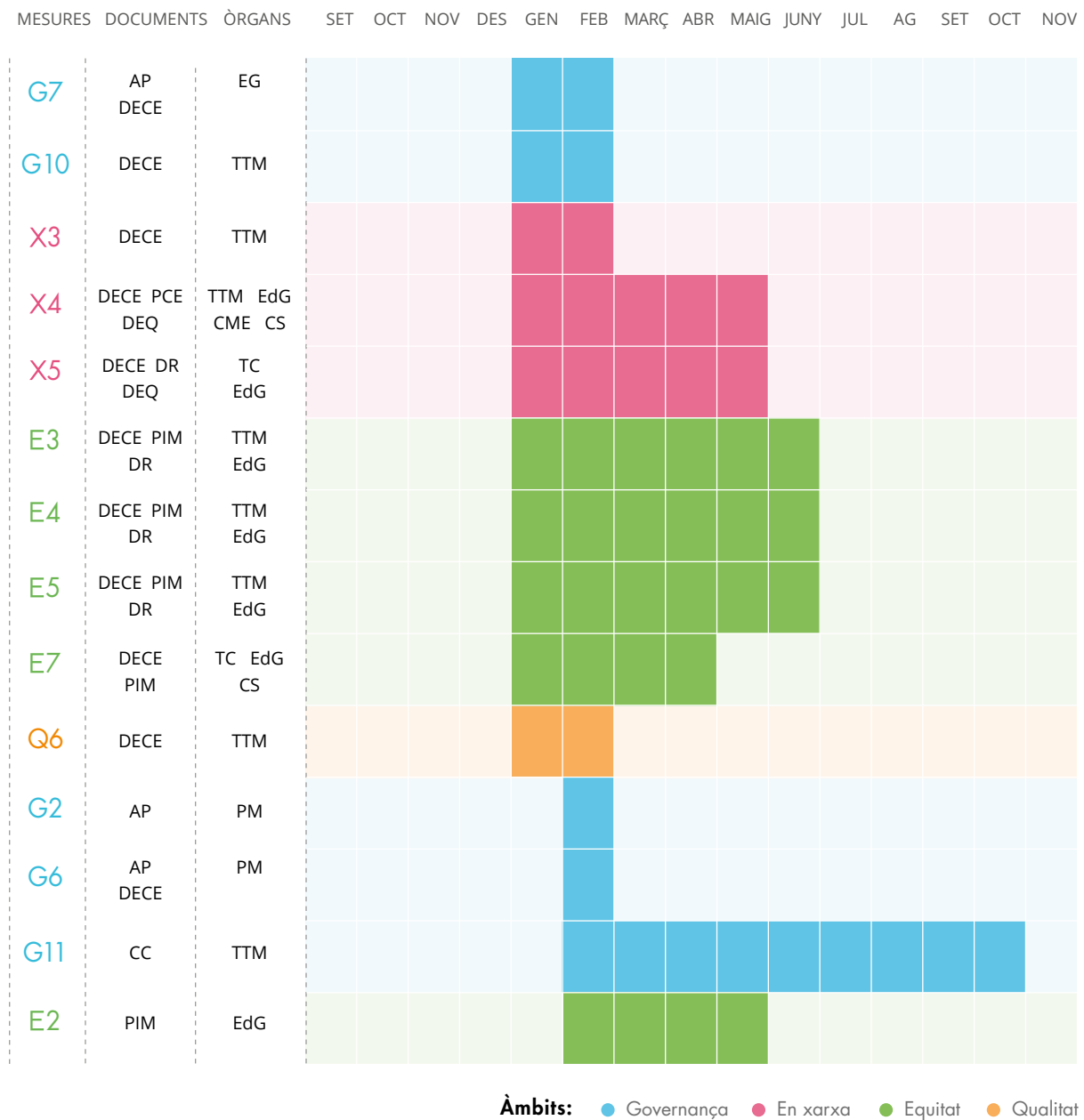
Q1 Fixar i promoure paràmetres de qualitat per a l'oferta de casals del municipi.

Q2 Incloure la visió de les famílies com a estratègia per incrementar la qualitat educativa dels casals d'estiu.

Temporalització general: segon trimestre

Taula 6

Temporalització general: segon trimestre

Taula 6

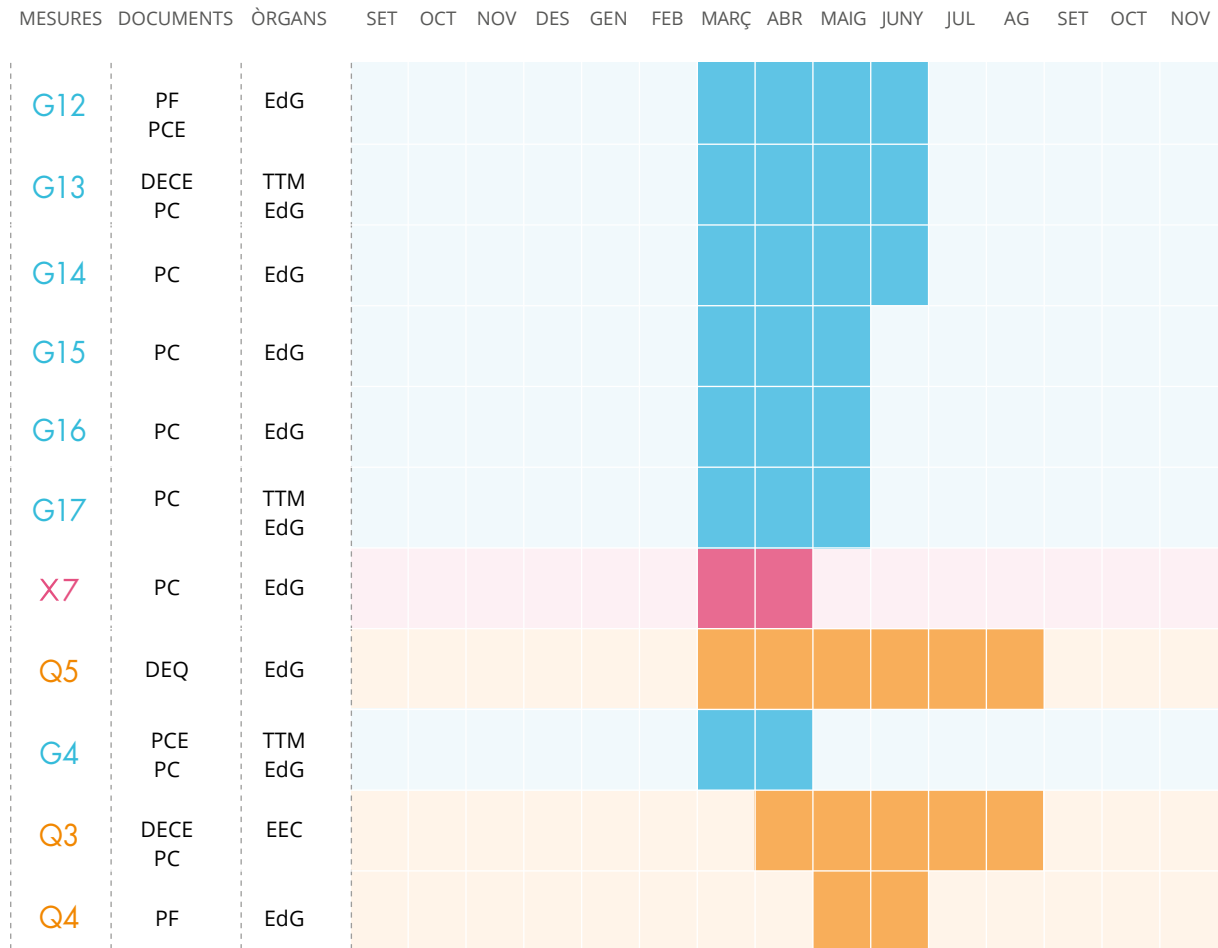
Mesures

- G7** Dotar-se d'un Equip de Gestió que gestioni el programa municipal de casals d'estiu.
- G10** Establir estratègies perquè l'oferta de casals d'estiu al municipi respongui a objectius de política pública i segueixi el model de casals d'estiu pel qual s'hagi optat (sobretot en matèria d'equitat, d'estratègies d'inclusió, de connexió o de qualitat educativa de les activitats).
- X3** Definir els objectius estratègics dels casals, unificar criteris amb les entitats col·laboradores i generar consensos a partir de les necessitats detectades.
- X4** Planificar i posar en pràctica un procés per connectar els casals d'estiu i els centres educatius per tal d'enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.
- X5** Planificar i posar en pràctica un procés de connexió entre els casals i els agents educatius (entitats educatives, esportives, equipaments culturals o famílies) per enriquir i donar continuïtat als aprenentatges.
- E3** Concretar les mesures i accions que fan possible que el conjunt de persones participants del municipi gaudeixin dels casals d'estiu amb igualtat de gènere.
- E4** Concretar les mesures i accions que permeten que els casals d'estiu donin resposta a l'etapa evolutiva de les persones participants, especialment en els moments de transició.
- E5** Concretar mesures orientades a garantir la inclusió educativa dels infants i les persones joves amb discapacitat.
- E7** Vincular el plantejament municipal de casals d'estiu a les Comissions Socials dels centres educatius del municipi.
- Q6** Promoure des de l'ajuntament un pla d'avaluació dels casals amb el propòsit de millorar-ne aspectes clau de la gestió i la realització. El pot elaborar una persona o una unitat del mateix ajuntament, o una organització externa. Sigui com sigui, ha d'establir els indicadors quantitius a què dona resposta i ha de definir els instruments qualitius (enquestes, entrevistes, etc.) necessaris.
- G2** Aprovar el model de programa municipal per als casals d'estiu segons un objectiu comú i des d'una visió global del municipi. La finalitat és assegurar la sostenibilitat dels casals i garantir-ne els resultats de manera eficaç.
- G6** Aprovar al Ple Municipal, a la Junta de Govern Local o amb un Decret d'Alcaldia el document estratègic dels casals d'estiu (DECE), que ha de definir tant les àrees en què es treballarà de manera transversal, com els objectius, la metodologia i els recursos que es faran servir.
- G11** Establir convenis de llarga durada entre l'ajuntament i les entitats que permetin oferir estabilitat i seguretat a les entitats i al programa de casals d'estiu.
- E2** Impulsar mesures perquè les persones participants dels casals d'estiu siguin un reflex de la diversitat social i cultural del municipi.

Temporalització general: tercer trimestre

Taula 7

Àmbits: ■ Governança ■ En xarxa ■ Equitat ■ Qualitat

Temporalització general: tercer trimestre

Taula 7

Mesures

G12 Proporcionar suport (assessorament, formació, etc.) a les entitats que organitzen casals d'estiu perquè s'adaptin al plantejament educatiu pel qual ha optat el municipi i que s'explicita al document estratègic dels casals d'estiu.

G13 Establir des de l'ajuntament el Pla de Comunicació, ja sigui encarregant la tasca a una persona o a una unitat de l'ajuntament, o a una persona o a una organització externa.

G14 Organitzar un sistema de comunicació per treballar els objectius que l'ajuntament es planteja pel que fa als casals d'estiu.

G15 Facilitar i adaptar el missatge clau als diferents perfils de famílies.

G16 Establir una estratègia de comunicació específica per a les entitats amb què es col·labora i explicar el missatge clau perquè l'incorporin com a propi.

G17 Establir una estratègia de comunicació específica per als centres escolars del municipi i explicar el missatge clau perquè el difonguin.

X7 Implicar els centres educatius en l'oferta de casals d'estiu abans de la presentació oficial de les activitats i explicar-los les línies generals del programa de casals d'estiu perquè les coneguin i puguin informar-ne les famílies, i també per demanar-los que hi participin. Fer saber quines activitats es duran a terme i en quins equipaments.

Q5 Posar en pràctica estratègies de suport a les entitats, abans i durant els casals d'estiu.

G4 Presentar la programació dels casals d'estiu de cada any en un acte presidit per l'alcalde o alcaldessa, i explicar les novetats i els mecanismes per garantir l'equitat i la qualitat.

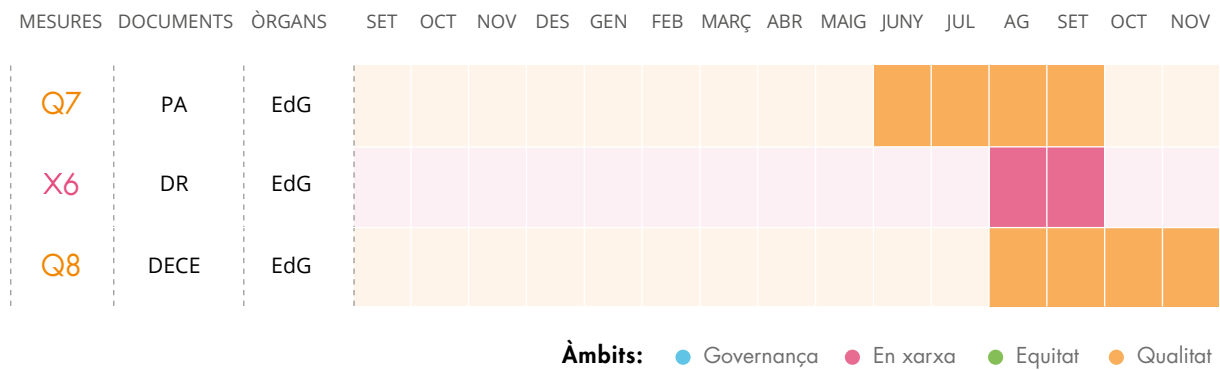
Q3 Promoure estratègies de personalització educativa a través de la participació dels infants i persones joves al llarg del procés educatiu per tal d'afavorir una actitud proactiva.

Q4 Promoure un Pla de Formació que, en coherència amb la detecció de necessitats i anàlisi de la realitat, s'adrexi als equips educatius dels casals i permeti millorar la qualitat educativa.

Temporalització general: quart trimestre

Taula 8

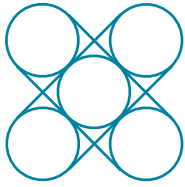

Mesures

Q7 Determinar el punt de partida dels aspectes que es volen millorar (amb la participació dels diversos agents com a proveïdors d'informació) per fer el treball de recollida d'informació.

X6 Posar en pràctica accions de tancament del procés de connexió entre els agents del municipi.

Q8 Programar una o diverses sessions amb l'Equip de Gestió dels casals per redactar i aprovar les propostes de millora que s'implementaran d'acord amb el resultat de l'avaluació.

ÒRGANS I MESURES PER IMPLEMENTAR LA GUIA

A l'hora de desplegar la guia en mesures i pautes, hem fet referència a òrgans de decisió i de treball. Hem optat per assignar noms genèrics a aquests òrgans. En cada cas, cal revisar si aquestes estructures, o altres de similars, ja estan creades i poden desenvolupar la funció assignada. La voluntat de la guia no és ampliar l'estructura municipal interna, sinó fer visibles les estructures que cal activar per establir un model municipal de casals d'estiu.

> EQUIP DE GOVERN (EG)

És l'equip constituït pels regidors o regidores que, tant si són d'un sol grup com de diversos (en el cas d'un govern de coalició), tenen la responsabilitat de govern al consistori i, per tant, de prendre les decisions relatives al seu àmbit de competència.

> TAULA TÈCNICA MUNICIPAL (TTM)

Taula en què participen els tècnics i les tècniques assignades per part de les diferents àrees implicades en el desenvolupament dels casals d'estiu. Es recomana que hi participin les àrees d'Educació, d'Infància, de Joventut, de Serveis Socials, d'Esports i de Cultura. Cal valorar, també, la possibilitat d'integrar-hi altres àrees, com, per exemple, Acció Cívica, Comunitat, Participació, etc.

> PLE MUNICIPAL (PM)

Òrgan de màxima representació política dels ciutadans i ciutadanes en el govern del municipi. Està integrat per les regidores i els regidors escollits democràticament, i és presidit per l'alcalde o alcaldessa.

> TAULA
COMUNITÀRIA
(TC)

Taula formada pel conjunt d'agents educatius (entitats, institucions o col·lectius) que intervenen en el desenvolupament dels casals d'estiu.

> CONSELL
MUNICIPAL
D'EDUCACIÓ
(CME)

Òrgan col·legiat de caràcter consultiu que reuneix el conjunt d'agents i institucions implicades en l'educació en l'àmbit del municipi.

> COMISSIONS
SOCIALS
(CS)

Estructura organitzativa dels centres educatius —que pot tenir altres denominacions (Comissió d'Atenció a la Diversitat)— que ha de vetllar per l'organització i la gestió de les mesures i els suports per atendre tot l'alumnat i fer-ne el seguiment i l'avaluació per tal d'ajustar-se a les seves necessitats.

> EQUIP
DE GESTIÓ
(EdG)

Equip reduït format per personal tècnic de l'ajuntament que assumeix la gestió diària dels casals d'estiu i vetlla pel desplegament de totes les mesures i els acords establerts en les taules corresponents. Si és possible, és oportú que hi hagi una persona de l'equip que lideri i coordini la gestió tècnica del programa.

> EQUIPS
EDUCATIUS
DELS CASALS
(EEC)

Equips responsables dels casals d'estiu. Cada equip educatiu és responsable de programar, executar i avaluar cada casal.

DOCUMENTS PER APLICAR LA GUIA

El mateix que hem comentat pel que fa als òrgans de decisió també es pot aplicar a aquest apartat. Els documents que referenciem poden adoptar altres noms i formats segons la tradició de govern i de treball de cada ajuntament. Sigui com sigui, el més important és que el contingut que s'hi descriu estigui previst en el desplegament dels casals d'estiu.

> PLA DE MANDAT (PdM)

És el document estratègic que recull els principals objectius polítics que donen resposta a les prioritats del govern i les línies d'actuació per assolir-les.

G1

> DOCUMENT ESTRATÈGIC DELS CASALS D'ESTIU (DECE)

Document que recull els elements estratègics principals per desenvolupar el model de casals d'estiu municipal. Aquest document inclou les línies estratègiques principals que han d'orientar el desplegament dels casals d'estiu i que, posteriorment, s'han de concretar en altres documents més enllà del DECE. Es poden considerar els apartats o informacions següents:

Mapa municipal de distribució de l'oferta de casals d'estiu

X1

Anàlisi de necessitats segons cada àrea territorial del municipi

G3

X2

E6

Objectius estratègics dels casals d'estiu segons una perspectiva territorial (en l'àmbit del barri, del districte, del sector i de la ciutat)

G10

X3

Suports i mesures específiques per a la igualtat d'oportunitats

E1

E6

Document
estratègic dels
casals d'estiu
(DECE)

Definició de la línia estratègica d'Inclusió

E3

E4

E5

Definició de paràmetres de qualitat

Q1

Q2

Q3

Definició de la línia estratègica
d'avaluació

Q6

Q8

Definició de la línia estratègica
de comunicació

G13

Estructures organitzatives municipals
i comunitàries per implementar
el projecte

G7

G8

G9

X4

X5

E7

La disponibilitat de recursos econòmics

G6

> ACORD DEL PLE
PEL QUE FA AL
MODEL DE
CASALS D'ESTIU
MUNICIPAL
(AP)

Document que recull les principals línies consensuades al Ple Municipal sobre el model de casals d'estiu que es vol desenvolupar.

G2

G5

G6

G7

> PLA
D'INCLUSIÓ
MUNICIPAL
(PIM)

Document que recull el desenvolupament i la concreció de la línia estratègica d'inclusió que defineix el DECE.

E2

E3

E4

E5

E7

> **CONVENIS DE COL·LABORACIÓ (CC)**

Documents que recullen els acords de participació entre les entitats locals (entitats de lleure, esportives, culturals, agrupaments escolta, etc.) del municipi i l'ajuntament per contribuir a dur a terme els casals d'estiu.

> **PLA DE FORMACIÓ (PF)**

Document que recull les mesures que es preveu portar a terme pel que fa a la formació del personal que participarà en el desplegament dels casals d'estiu (directores i directors, monitores i monitors, monitores i monitors de suport, etc.).

> **PROGRAMACIÓ DELS CASALS D'ESTIU (PCE)**

Document de planificació de cada casal d'estiu que en concreta l'execució, aprofundeix en els objectius pedagògics i els connecta amb les oportunitats del barri o de l'entorn on es duu a terme.

> **PLA DE COMUNICACIÓ (PC)**

Document que desenvolupa i concreta la línia estratègica de comunicació que es defineix al DECE.

> **PLA D'AVALUACIÓ (PA)**

Document que desenvolupa i concreta la línia estratègica d'avaluació que es defineix al DECE.

> **DOCUMENT DE RETORN PER ALS AGENTS IMPLICATS EN ELS CASALS D'ESTIU (DR)**

Document que recull la informació relativa a l'avaluació general del casal, que se centra sobretot en les qüestions de connexió pedagògica establertes i que es vol compartir amb els agents que s'han implicat en el desenvolupament dels casals d'estiu.

> **MESURES
I RECURSOS
ECONÒMICS
PER ASSEGURAR
LA IGUALTAT
D'OPORTUNITATS
(MRE)**

Document que recull la informació rellevant i les actuacions necessàries que ha de dur a terme l'ajuntament per garantir que els infants de famílies en situació de vulnerabilitat accedeixin als casals i hi participin.

> **DOCUMENT
D'ESTÀNDARDS
DE QUALITAT
(DEQ)**

Document que desplega les línies generals sobre la qualitat dels casals, que responen als principis d'equitat i de qualitat.

BIBLIOGRAFIA

- ALIANÇA EDUCACIÓ 360 (2019). *Competències per a la vida en el lleure educatiu*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. →
- BATLLE, R. (2007). «El paper i el valor de l'esplai i l'escoltisme en l'educació dels infants a Catalunya». *Escola Catalana*, 437, p. 21-23.
- BROWNE, D. (2019). *Summer: A Time for Learning. Five lessons from school districts and their partners about running successful programs*. Nova York: The Wallace Foundation.
- CASEL = COMISSIÓ ASSESSORA PER AL SUPORT DE LES ASSOCIACIONS D'EDUCACIÓ EN EL LLEURE (2010). *Mesures de foment, reconeixement i suport de l'educació en el lleure de base comunitària*. Barcelona: Secretaria de Joventut. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.
- COLL, C. (2015). «La personalització de l'aprenentatge escolar: un repte indefugible». A VILALTA, J. M. (dir.). *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, p. 43-104. →
- CORTÉS, E. *Marc d'orientacions per a un estiu enriquït. Document de treball i orientacions sobre l'estiu enriquït*. Barcelona: Obriem l'Educació. Fundació Jaume Bofill. →
- DIAZ-GIBSON, J.; CIVÍS ZARAGOZA, M.; CARRILLO ÁLVAREZ, E.; CORTADA PUJOL, M. (2015). «El liderazgo y la gobernanza colaborativa en proyectos educativos comunitarios». *Pedagogía Social: Revista Interuniversitaria*, 26, p. 59-83. També disponible en línia a: <https://doi.org/10.7179/PSRI>.
- EXPANDED SCHOOLS (2013). *6.000 hour learning gap* [en línia]. →
- FUNDACIÓ JAUME BOFILL. (2020). *Els ajuntaments, la clau de l'estiu enriquït. 7 propostes de política pública municipal*. Barcelona: Obriem l'Educació. Fundació Jaume Bofill. →
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2020). *Jovecat. Tria el teu estiu: guia d'activitats d'educació en el lleure* [en línia]. →
- GONZÁLEZ, S. (2019). *Les activitats extraescolars com a eina de millora del rendiment acadèmic i de reducció de desigualtats* [en línia]. Educació 360. Educació a Temps Complet. →
- IGLESIAS VIDAL, E.; ESPONA BARCONS, B. (2017). «Propuestas para el desarrollo de la interculturalidad en la educación en el tiempo libre de base comunitaria en Catalunya». *Pedagogía Social: Revista Interuniversitaria*, 30, p. 145-157.
- KLICZKOWSKI WLADIMIRSKI, F.; ALBAIGÉS BLASI, B.; PLADIURA VILACÍS, R. (2014). *Polítiques educatives locals. El paper dels municipis en el nou context competencial i econòmic*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. →
- MAROE, M.; GRIFFIN, P.; GALLAGHER, C. (2018). *Future Competences and the Future of Curriculum. A Global Reference for Curricula Transformation* [en línia]. UNESCO – International Bureau of Education. →
- MCCOMBS, J. S. (et al.) (2019). *Investing in Successful Summer Programs: A Review of Evidence Under the Every Student Succeeds Act*. Santa Mònica, Califòrnia: RAND Corporation.
- MORATA, T.; PALASÍ, E.; MARZO, M.; PULIDO, M. Á. (2019). «Estàndards de qualitat de cohesió social en els territoris en el marc de les organitzacions de lleure educatiu i acció sociocultural». *Educació Social. Revista d'intervenció Socioeducativa*, 73, p. 17-37.
- NEW YORK STATE. NETWORK FOR YOUTH SUCCESS (s. d.). *The value of afterschool programs* [en línia]. →
- RIPOLL, O.; MASIP, M.; VALLVÉ, C. (2019). *Repensem els projectes educatius comunitaris, en clau 360*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. →
- ROCHA-SCARPETTA, J.-A. (2019). «L'estudi del lleure educatiu: una perspectiva internacional i transcultural». *Educació Social. Revista d'intervenció Socioeducativa*, 73, p. 1-23.
- SCHWARTZ, H. L.; MCCOMBS, J. S.; AUGUSTINE, C. H.; LESCHITZ, J. T. (2018). *Getting to Work on Summer Learning: Recommended Practices for Success*. Santa Mònica, Califòrnia: RAND Corporation: The Wallace Foundation.
- SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA (2019). *Informe sobre els drets de l'infant*. Novembre 2019. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya.
- SOLER-MASÓ, P. (2019). «Cent vint-i-cinc anys de les colònies per a infants a Catalunya. La diversificació d'una vivència extraordinària». *Educació Social. Revista d'intervenció Socioeducativa*, 71, p. 129-147.
- TRILLA, J. (2012). «Els discursos de l'educació en el lleure». *Educació Social. Revista d'intervenció Socioeducativa*, 50, p. 31-45.
- VALLS, N.; CRÉIXAMS, C.; BORISON, A.; FONT, A. (2007). *Aprenentatges en l'àmbit associatiu de l'educació en el lleure*. Barcelona: Observatori Català de la Joventut. Secretaria de Joventut. Generalitat de Catalunya.

El document que teniu a les mans és el resultat d'un encàrrec que la Fundació Jaume Bofill fa a Liberi. Grup de Recerca en Infància, Joventut i Comunitat de la Universitat de Girona perquè construeixi una guia amb un marc d'orientacions pràctic i útil per als ajuntaments a l'hora d'implantar els casals d'estiu des d'una perspectiva d'**Educació 360**.

Per crear aquesta guia, hem recollit experiències, ens hem apropat a diverses realitats i hem contrastat les mesures i les orientacions amb persones conegedores del sector. Per això, volem expressar el nostre agraïment a **Eulàlia Bofill**, educadora social a Càritas Girona; a **Núria Bruno**, cap d'Educació a l'Ajuntament de Reus; a **Mireia Civís**, professora de la Facultat de Pedagogia i Ciències de l'Educació Blanquerna a la Universitat Ramon Llull; a **Laura Estanyol**, tècnica d'Acció Social i Ciutadania a l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà; a **Raquel Garcia**, cap de Planificació Estratègia d'Educació a l'Ajuntament de Terrassa; a **Lídia Montero**, tècnica d'Educació a l'Ajuntament del Prat de Llobregat, i a **Pep Montes**, gerent de l'Associació Catalana d'Empreses de Lleure, Educació i Cultural (ACELLEC). També, als **ajuntaments de Girona, de Barcelona, de Terrassa, del Prat de Llobregat i de la Bisbal**, i a la **Fundació Tot Raval**, que han col·laborat en aquest projecte compartint la seva experiència i els aprenentatges recollits a les fitxes que s'inclouen en els diferents àmbits de la guia.

educacio360.cat
info@educacio360.cat

EDUCACIÓ360
EDUCACIÓ A TEMPS COMPLET